HzA

BERGERMEER GAS STORAGE

BEELDKWALITEIT 2008

INHOUD

1 Inleiding
1.1 Aanleiding
1.2 Beeldkwaliteit
1.3 Van beleid naar visie

Aandachtspunten landschappelijke inpassing

2 Ordening van het landschap
2.1 Historische en landschappelijke context
2.2 Landschappelijke en cultuurhistorische waarden

Schatkaart

3 Locatiealternatieven puttenlocatie
3.1 Locatie Bergermeer Loterijlanden (BGM Voorkeur)
3.2 Locatie noordzijde Bergerweg (Bergerweg Noord)
3.3 Mobilisatieterrein Bergen (MOB Bergen)
3.4 Afweging

4 Locatiealternatieven gasbehandelingsinstallatie
4.1 Locatie op industrieterrein Boekelermeer Zuid 2 ten oosten van de Boekelermeerweg (BKM Voorkeur)
4.2 Locatie op industrieterrein Boekelermeer Zuid 2 ten westen van de Boekelermeerweg (BKM West)
4.3 Locatie op industrieterrein Boekelermeer Zuid 2 langs het Noordhollandsch Kanaal (BKM Oost)
4.4 Locatie in de Westrand van Alkmaar (Alkmaar Westrand)
4.5 Mobilisatieterrein Bergen (MOB Bergen)
4.6 BDF Koedijk in combinatie met locatie op industrieterrein Boekelermeer Zuid 2 ten oosten van de Boekelermeerweg (Compressie BDF/Behandeling BKM)
4.7 Afweging

5 Landschappelijke inpassing leidingentracés

6 Landschappelijke inpassing uitwerking puttenlocatie BGM Voorkeur

7 Landschappelijke inpassing uitwerking gasbehandelingsinstallatie BKM Voorkeur

Literatuur
Colofon

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

TAQA Energy B.V. is bezig het gasveld Bergermeer om te bouwen tot een voorziening van gasopslag. Dit voornemen is vastgelegd in de Startnotitie Milieueffectrapportage Bergermeer Gas Storage.

Het meest in het oog springend zullen een (nieuwe) puttenlocatie op (of nabij)j de voormalige winlocatie aan de Bergerweg (Bergen) zijn, en een nieuwe gasbehandelingsinstallatie waarvoor een locatie op het industrieterrein Boekelermeer Zuid 2 (Alkmaar) in beeld is. Beide locaties staan door middel van een ondergrondse infrastructuur met elkaar in verbinding.

Om duidelijk inzicht te bieden in de landschappelijke effecten van deze ontwikkeling, is een studie naar de (landschappelijke) inpassing en beeldvorming, als onderdeel van de in ontwikkeling zijnde MER, noodzakelijk.

Het is belangrijk de kwaliteiten vast te leggen waaraan planvorming in het gebied zal moeten gaan voldoen. Uitgangspunt is om bij de ontwikkeling en vormgeving van de nieuwe installaties de identiteit en ruimtelijke kernkwaliteiten van de locaties te benutten en zo mogelijk te versterken. Voorliggend beeldkwaliteitsplan vormt hiervoor de basis. Het opstellen van een beeldkwaliteitsplan is door de provincie verplicht gesteld om de ruimtelijke kwaliteit bij functieveranderingen te waarborgen.

Dit beeldkwaliteitsplan geeft inzicht in de keuze voor de voorkeurslocaties op basis van de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten.
Daarnaast worden voor de voorkeurslocaties de negatieve effecten beschreven en de kansen om door middel van maatregelen te komen tot een goede landschappelijke inpassing in het gebied. Leidraad is het behoud van bestaande kwaliteiten en het motiveren van de mogelijkheid voor en de wijze van de inpassing van nieuwe ontwikkelingen.
Dit beeldkwaliteitsplan benoemt uitdagingen binnen de bestaande karakteristiek en zoekt naar nieuwe kwaliteiten op basis van te verwachte ontwikkelingen.

Het beeldkwaliteitsplan is een deelrapport behorende bij de MER. In het kader van de procedure MER zullen verschillende rapportages worden gemaakt, waar ook nog voor de beeldkwaliteit belangrijke informatie kan worden gevonden.

In het MER wordt het volgende voorkeursalternatief gehanteerd:

Puttenlocatie op de huidige gaswinlocatie Bergermeer (verkorte benaming **BGM Voorkeur**) aan de Bergerweg in Bergen en gasbehandeling- en compressie op het industrieterrein Boekelermeer Zuid 2 (verkorte benaming **BKM Voorkeur**) aan de oostzijde van de Boekelermeerweg, inclusief de verbindende leidingen tussen BKM Voorkeur en BGM Voorkeur, naar Gasunie Oost- en West-leidingen en naar de Piekgasi*n*stallatie (verkorte benaming: **Voorkeursalternatief**).

Daarnaast worden in het MER de volgende alternatieve locaties onderzocht:

Locatiealternatieven puttenlocatie

1. Puttenlocatie noordelijk van de Bergerweg: bij dit alternatief hoort inherent het extra leidingtracé van BGM naar deze locatie (verkorte benaming: **Bergerweg Noord**).
2. Mobilisatieterrein MOB Bergen. Bij dit alternatief komen zowel de putten als de compressie/behandelingsinstallatie op de MOB. Bij dit alternatief hoort inherent het alternatieve leidingtracé door de Bergmeer. (verkorte benaming: **MOB Bergen**).

Locatiealternatieven compressie/behandelingsinstallatie

1. BKM westelijke locatie (de oorspronkelijke voorkeurslocatie uit de Startnotitie) (verkorte benaming: **BKM West**).
2. BKM oostelijke locatie (een watergebonden locatie) (verkorte benaming: **BKM Oost**).
3. Alkmaar westrand (voor MER wordt uitgegaan van land van Valkering aan de Hoeverweg) (verkorte benaming: **Alkmaar Westrand**).
4. Mobilisatieterrein MOB Bergen. Bij dit alternatief komen zowel de putten als de Compressie/behandelingsinstallatie op de MOB. Bij dit alternatief hoort inherent het alternatieve leidingtracé door de Bergmeer (verkorte benaming: **MOB Bergen**).
5. Behandeling op BKM Voorkeur en compressie op BDF (Bergen Drying Facilities). Bij dit alternatief hoort inherent het extra leidingtracé van BMF naar BDF (verkorte benaming: **Compressie BDF/Behandeling BKM Voorkeur**).

De locaties van het voorkeursalternatief en de alternatieve locaties zijn weergegeven in onderstaande kaart.

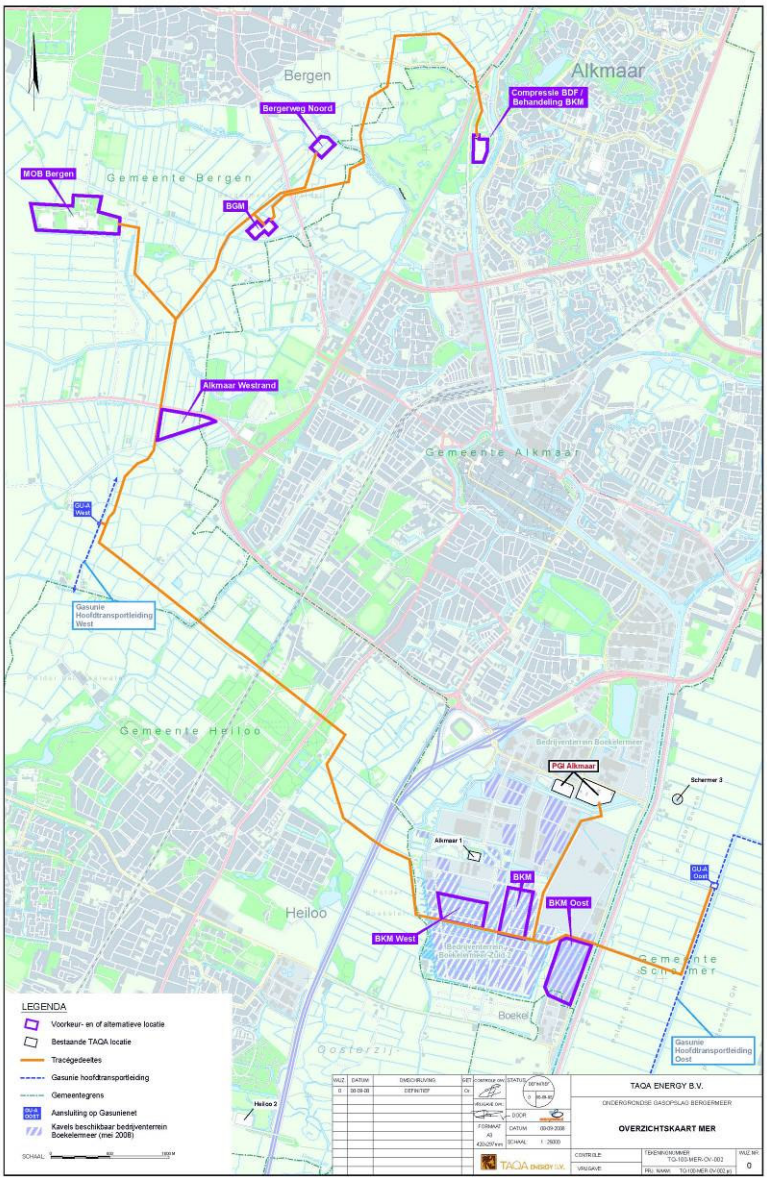

voorkeurslocatie en alternatieve locaties voor puttenlocatie en compressie/behandelingsinstallatie

Het begrip ‘beeldkwaliteit’ wordt gebruikt om de aantrekkelijkheid van de omgeving aan te duiden. Het beeldkwaliteitsplan is een belangrijk instrument om over de gewenste ruimtelijke kwaliteit in een gebied verantwoording af te leggen.

Identiteit

Aandacht voor landschap en cultuurhistorie is belangrijk bij nieuwe ontwikkelingen in een gebied. Belangrijke cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten kunnen pas worden behouden en versterkt wanneer de kernkwaliteiten van het gebied helder zijn. In voorliggend beeldkwaliteitsplan worden allereerste de ruimtelijke kernkwaliteiten van de zoeklocaties en omgeving uiteengezet.

Structuur

Door het op een goede manier gebruik te maken en ruimtelijke te vertalen van de voor de locatie specifieke landschappelijke patronen en bebouwingspatronen zullen nieuwe ontwikkelingen passen binnen de lokale identiteit.

Beleving

Niet alleen het uiterlijk maar ook het gevoel dat een omgeving oproept, zorgt voor een bepaalde beleving. Het beeld van een plek ontstaat in de loop der tijd, en de waardering van de karakteristieken van een gebied kan zowel positief als negatief zijn. In het beeldkwaliteitsplan vindt een weging plaats: positieve elementen worden als vertrekpunt genomen voor nieuwe ontwikkelingen, wat als negatief wordt ervaren, dient gecompenseerd of omgevormd te worden. De mogelijkheden voor landschappelijke inpassing van de ontwikkelingen verschillen daarom per locatie.

Identiteit: strandvlakte

Structuur: patroon droogmakerij

Beleving: cultuurhistorie

1.3 Van beleid naar visie

Ook het ruimtelijk kwaliteitsbeleid van lokale en hogere overheden is van belang bij de invulling van toekomstige ontwikkelingen. Dit beleid bepaalt het afwegingskader tussen verschillende locaties en eisen die aan de invulling van locaties vanuit het beeldkwaliteitsplan gesteld kunnen worden.

Het gebied kent een aantal kwaliteiten en potenties, die kort kunnen worden samengevat met de woorden natuur, “voelbaarheid van de kusten geur van de zee”, ruimte en cultuurhistorie.

In de “**Nota Belvedère**” staat Alkmaar aangemerkt als cultuurhistorisch belangrijke stad. Het gebied Bergen-Egmond-Schoorl en Schermer-Eilandspolder zijn als Bélvèderegebieden aangewezen. Volgens de Belvèderenota heeft het gebied door de geomorfologische ondergrond, de archeologische vindplaatsen, de landschappelijke gaafheid en het rijkgeschakeerde ontginningspatroon zelfs Europese betekenis, en behoeven vanuit dat perspectief inzet. Leidend thema in deze gebieden is “behoud door ontwikkeling”.

In het streekplan “**Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord**” (2004) wordt, naast de begrenzing van bestaand stedelijk gebied, uitgegaan van uitsluitingsgebieden en zoekgebieden.

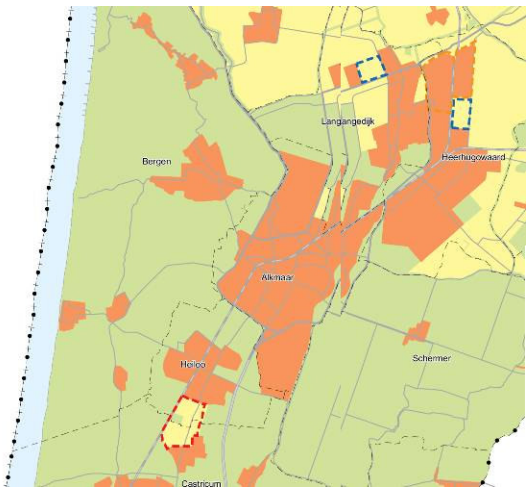

Uitsnede uit planologisch beleidskader Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord

Stedelijk gebied (oranje), zoekgebied (geel) en uitsluitingsgebied

(Bron: provincie Noord-Holland)

In zoekgebieden zijn ontwikkelingen mogelijk. Een beeldkwaliteitsplan op structuurniveau is hier vereist. In het beeldkwaliteitsplan dient aandacht te worden gegeven aan de volgende vijf elementen:

- De ontwikkelingsgeschiedenis van het gebied.
- De ordeningsprincipes van het landschap.
- De aanwezige bebouwingskarakteristieken.
- De inpassing van het plangebied in de wijdere omgeving.
- De bestaande kwaliteiten van het gebied en maatregelen om negatieve effecten op deze kwaliteiten op te heffen.

De zoeklocaties voor de Bergermeer Gas Storage buiten de Boekelermeer bevinden zich in het uitsluitingsgebied. In de uitsluitingsgebieden is sprake van bijzondere natuurlijke waarden en kenmerken of landschappelijke en cultuurhistorisch waardevolle structuren die de provincie wil beschermen, behouden en versterken. In uitsluitingsgebieden is geen uitbreiding van stedelijke functies mogelijk, uitgezonderd kleinschalige ontwikkelingen. Ook hier is een beeldkwaliteitsplan een belangrijk toetsingskader. De Bergermeer heeft als specificatie voor het uitsluitingsgebied “groene waarden en open ruimte”.

De Boekelermeer is aangemerkt als (te ontwikkelen) stedelijk gebied.

Bergermeer: groene waarden en open ruimte

Boekelermeer: (te ontwikkelen) stedelijk gebied

Het provinciale "**Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie**" (2006) heeft de leesbaarheid van het landschap als uitgangspunt: waterstaatkundige geschiedenis, ontginnings- en bewoningsgeschiedenis. Voor het BGS project is vooral het beleid ten aanzien van landschap en cultuurhistorie voor het droogmakerijenlandschap (Bergermeer, Egmondermeer en Boekelermeer) van toepassing:

- Ruimtelijke entiteit van de droogmakerij: ringdijken en ringvaarten.
- Molengangen, molens en voormalige molenplaatsen.
- Behoud en versterken interne structuur. Aansluiten bij de rationele indeling van de polders en van de landschappelijke kenmerken die met deze indeling samenhangen (hoofdrichting van het patroon van wegen en waterlopen, vorm van de ruimtes.

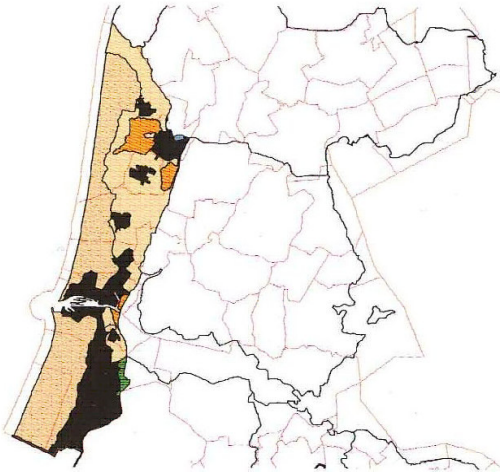

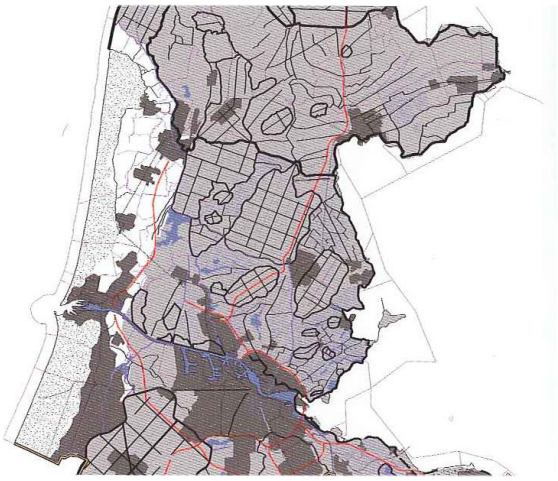

Landschapstypen

Strandwallen– en strandvlaktenlandschap

Jonge duinlandschap

Droogmakerijenlandschap

(Bron: Beleidskader landschap en cultuurhistorie)

Structuurlijnen

(Bron: Beleidskader landschap en cultuurhistorie)

Het gebied tussen Bergermeer en Boekelermeer is aangemerkt als “strandwallen- en strandvlaktenlandschap”. De strandwal van Uitgeest, Limmen, Heiloo en Alkmaar is dicht bebouwd. Vooral door de aanwezigheid van de vele landgoederen en andere bosgebieden heeft het een dichte, groene uitstraling. Het (relevante) beleid voor dit gebied is gericht op:

- Behoud van het rijksbeschermd gezicht Alkmaar.
- Behoud van de oude en vaak zeer kwetsbare dijken, de geulen en het wallenpatroon van de binnendelta. .
- Behoud van de resten van kastelen en buitenplaatsen.
- Versterken van het contrast tussen de ruimtelijk meer verdichte strandwal en de open gebleven delen van de strandvlakte.
- Continuïteit van het agrarisch gebruik als belangrijke identiteitsdrager.

De totale droogmakerij Schermer is een rijksbeschermd gezicht. De rationele opzet van de droogmakerij wijkt af van de overige droogmakerijen. De ruimtelijke ontwikkeling heeft plaatsgevonden vanuit een totaalconcept. De omtrek van de polder is zeer onregelmatig. Er zijn een sterke noord-zuidas en een sterke oost-west as ontwikkeld, waaraan een zo regelmatig mogelijk stelsel van wegen, vaarten en tochten is gekoppeld. De polder heeft een zeer open karakter heeft dat wordt versterkt door de laanbeplantingen langs de wegen. Herstel van laanbeplantingen en terugbrengen vanuit de historische context van bomenrijen langs ringdijk en hoofdwegen is dan ook een belangrijk uitgangspunt voor het provinciaal beleid. Kenmerkend is de ruimtelijke ritmering van de stolpen, omgeven door boomsingels en soms ook dubbele grachten. Deze kan versterkt worden. Nieuwe ontwikkelingen sluiten aan, of contrasteren met, dit stramien, zodanig dat recht wordt gedaan aan het geometrische, monumentale karakter van de droogmakerijen.

Bergermeerpolder

Heiloo rbosschen

De Schermer

Het "**Beeldkwaliteitsplan Bergen**" (2008) schept kaders en ambities voor ruimtelijke ontwikkelingen passend binnen de identiteit van het gebied. Het beeldkwaliteitsplan is de landschappelijke en cultuurhistorische verantwoording voor de "**Gebiedsvisie Bergen**" (2008, in procedure).
Een belangrijk uitgangspunt in dit beeldkwaliteitsplan is het behoud en versterken van het open polderlandschap. Naast de herontwikkeling van het MOB-complex, natuurontwikkeling als ondersteuning van het landschap en de wateropgave, is het open houden van het polderlandschap (zichtlijnen!) en het voorkomen van verdere verdichting een belangrijke kans.
Een goede landschappelijke inpassing van de westrand van de gemeente Alkmaar verdient de nodige aandacht. Kernbegrippen hier zijn transferium, sport en recreatie.

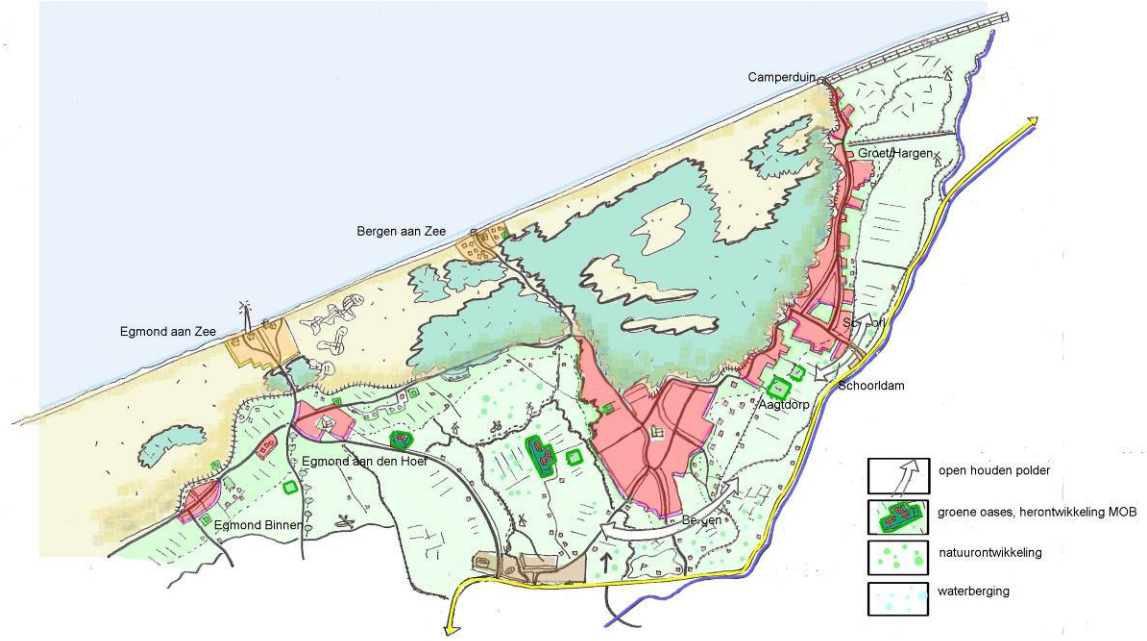

Behoud en versterken open polderlandschap
(Bron: Beeldkwaliteitsplan Bergen)

Alkmaar is gestart met het opstellen van een structuurvisie (Alkmaar 2030). Een belangrijk deel van het beleid is al vastgelegd in regionaal verband: "**Strategische Gebiedsvisie noordwest 8**". De regio maakt zich sterk dat de open ruimte in Noordwest Holland als kernkwaliteit moet worden gekoesterd en versterkt. Open ruimte, gevormd door het groen blauw netwerk en bestaande cultuurlandschappen.
Specifieke agendapunten voor de HAL (gebied Heerhugowaard, Alkmaar, Langedijk) zijn de bundeling en uitbouw van (kennis-)faciliteiten, toerisme en recreatie en verbeteren van de werkgelegenheid en bereikbaarheid.
Geconcentreerde ontwikkeling van stedelijke functies in hoge dichtheden in en aan bestaande hoofdkernen is een kernwaarde voor vitale stedelijke gebieden.

Een van de hoofdopdrachten in de **"concept-structuurvisie Westrand**" (2008) is het aanpakken van 'de rommelzolder van Alkmaar' - het stukje Westrand tussen Hoeverweg, Olympiaweg en Robonsbosweg -. Sport, recreatie en ontspanning/vrije tijd ('leisure') moeten in de komende 25 jaar worden geconcentreerd in dit 'verrommelde' stukje Alkmaar ten westen van de randweg. Daarnaast zijn ook groen en water belangrijke elementen in de conceptvisie.

Het gebied de Westrand heeft twee gezichten. Enerzijds is het landelijke gebied nog duidelijk aanwezig; anderzijds wint ook het stedelijke aspect aan invloed. Het plangebied Westrand maakt deel uit van het waardevolle cultuurlandschap op de overgang van Alkmaar en Bergen en polders en droogmakerijen ten westen van Alkmaar. Dit betekent dat bij de toekomstige ontwikkeling van het gebied zorgvuldig met de cultuurhistorische waarden moet worden omgegaan. Voor de Westrand is een cultuurhistorisch onderzoek uitgevoerd ("**Cultuurhistorisch onderzoek van het plangebied Westrand in de gemeente Alkmaar"** (2005)). Aanbevelingen uit dit onderzoek zijn:

- Herkenbaarheid van cultuurhistorisch waardevolle elementen en structuren die de bewoninggeschiedenis van dit gebied illustreren, goed herkenbaar in de drooglegging van het vroegere merengebied van de Berger- en Egmondermeer.
- Afwisseling van open en gesloten gebieden. Belangrijk zijn de visuele relatie tussen verschillende elementen binnen het gebied of met elementen daarbuiten.
- Grootschalige stedenbouwkundige ontwikkelingen hebben een grote impact op de subtiele hoogteverschillen en visueel landschappelijke aspecten. Kleinschalige ontwikkelingen sluiten beter aan op de wens om cultuurhistorische waarden in dit gebied te behouden en te versterken.

Voor de afronding van het bedrijventerrein Boekelermeer is een beeldkwaliteitsplan op locatieniveau opgesteld ("**Beeldkwaliteitsplan Boekelermeer Zuid 2**").
De ruimtelijke structuur van de droogmakerij bepaald het groen-blauwe casco: natte zones in de zone langs de Ringsloot, groene zones geconcentreerd in twee oost-west georiënteerde stroken. Ook de oostelijke grens van het terrein krijgt een groene, ecologische invulling. Hieroverheen ligt een heldere ontsluitingsroute die als een ruit binnen het nieuwe bedrijventerrein ligt. Vanaf deze toegangsweg worden de overige delen ontsloten. De Boekelermeerweg loopt hier centraal doorheen als langzaamverkeersroute. Langs de weg liggen historische boerderijen met karakteristieke erfbeplantingen.
Het groen-blauwe casco en de ontsluitingsstructuur deelt het plangebied in verschillende zones van grootschalige bedrijvigheid met zes verschijningsvormen. Er geldt een gezoneerd toetsingskader voor ruimtelijke initiatieven in dit gebied. De grootschalige bedrijvigheid (groothandel, transport en distributie, bouw, industrie) wordt in de Romp gesitueerd. De zone langs de Boekelermeerweg vormt de cultuurhistorische doorsnijding van de Romp. De zone onderscheidt zich van de Romp door het groene karakter, de kleinschalige bebouwing en de lagere ligging. Zwaardere en grootschalige bedrijven, die behoefte hebben aan een eigen overslagmogelijkheid weg-water kunnen langs het Noordhollandsch kanaal een plek vinden.[1]

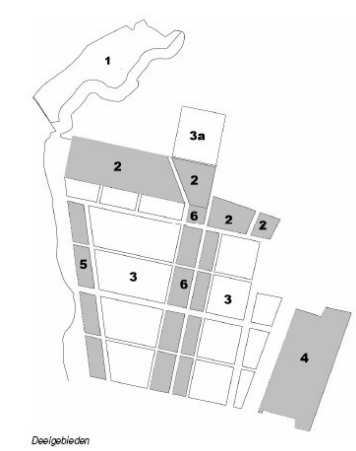

Het groen-blauwe casco en de ontsluitingsstructuur deelt het plangebied in verschillende zones van grootschalige bedrijvigheid met zes verschijnings-vormen:
1. Zone bedrijvenpark - de 'Etalage'
2. Ecologische zone
3. De 'Romp'
3.a Deel ten noorden van Nijenburgerweg
4. Vaarwatergebonden bedrijvigheid
5. Zone langs de Ringsloot
6. Zone langs de Boekelermeerweg

Een samenvatting van de beeldkwaliteitselementen van de deelgebieden waarin de verschillende locaties zijn gelegen is verwerkt in de beoordeling van de locaties in hoofdstuk 4.

(Bron: Beeldkwaliteitsplan Boekelermeer Zuid 2)

[1] *het bestemmingsplan staat (in hoofdlijnen) aan de westzijde van de Boekelermeerweg bedrijven t/m milieucategorie 3 toe, en aan de oostzijde van de Boekelermeerweg bedrijven t/m milieucategorie 4.*

Kwetsbaar landschap - aandachtspunten landschappelijke inpassing

Het is de bedoeling alle voorzieningen die nodig zijn voor BGS zorgvuldig in het landschap in te passen. Vooral het open landschap van de Bergermeer is kwetsbaar voor verstoring door industriële bebouwing. Op basis van het aanwezige lokale ruimtelijke kwaliteitsbeleid kunnen de volgende onderzoeksvragen voor de landschappelijke inpassing van de diverse locaties worden benoemd. Deze worden in dit beeldkwaliteitsplan verder uitgewerkt:

- In hoeverre past de ontwikkeling binnen de bestaande landschappelijke structuur, aanwezige kavelpatronen, bestaande infrastructuur, karakteristiek bebouwingspatronen en aanwezige installaties/massa's?
- Past de ontwikkeling binnen het bestaande ruimtelijke kwaliteitsbeleid (beeldkwaliteitsplannen, landschappelijke en cultuurhistorische beleid)?
- Welke invloed hebben de aanleg en het gebruik op de landschappelijke en aardkundige waarden? Wat zijn de visuele gevolgen op de ruimtelijke samenhang in het gebied, in hoeverre is er een verstoring van de open ruimte en de onderlinge relaties tussen de open ruimtes?
- Zijn er mogelijkheden om negatieve effecten op te lossen met mitigerende maatregelen? Welke randvoorwaarden kunnen aan de vormgeving van de installatie (het aanzicht) en de landschappelijke inpassing worden gesteld?
- Zijn er kansen om de bestaande landschappelijke structuur van het gebied te versterken of nieuwe landschappelijke dragers te ontwikkelen?
- Wat zijn de aanwezige en te verwachten cultuurhistorische waarden? Hoe kunnen de effecten op deze waarden worden voorkomen of beperkt? Hoe wordt in de planvorming en uitvoering met cultuurhistorische waarden omgegaan?

2 ORDENING VAN HET LANDSCHAP

Nieuwe plannen worden niet gemaakt op een lege kaart. Elk landschap waarin wordt gebouwd heeft zijn specifieke ontstaansgeschiedenis, waarvan resten uit verschillende ontwikkelingsperiodes nu nog goed herkenbaar zijn. Ten zuiden van Bergen ligt een weids landschap. De hoge duinen gaan hier via geestgronden over in lager gelegen open kleipolders. Een oase van rust en ruimte, met de Bergermeer- en Egmondermeer als belangrijke droogmakerijen. Aan de oostzijde wordt de vlakte door de lommerrijke randen van Heiloo en Alkmaar begrensd. Deze wordt weer aan de oostzijde begrensd door een open cultuurlandschap, met de Boekelermeer als herkenbare droogmakerij. De karakteristieke oost-west zonering in het landschap is een belangrijke structuurdrager van het gebied.

Het landschap is altijd aan veranderingen onderhevig. Historisch hebben de verschillende ontwikkelingsstadia van het landschap zich, als het ware als lagen, over elkaar heen gevoegd tot de huidige situatie. Hierbij gaat het om een boeiend samenspel tussen ondergrond, natuurlijke ontwikkeling en menselijke ingrepen. Gegroeid in de jaren, nu nog steeds als fragmenten herkenbaar.

Dit hoofdstuk beschrijft de bijzondere ruimtelijke kwaliteit van het landschap en de waardevolle structuren en elementen boven het Bergermeerveld. De identiteit van het landschap, de karakteristieke ontwikkelingsgeschiedenis en de ordeningsprincipes van het landschap en de bebouwing leveren een belangrijke basis, een schatkaart, voor ruimtelijke randvoorwaarden die aan ontwikkelingen in het gebied gesteld kan worden.

2.1 Historische en landschappelijke context

Strandwallen en zeegaten

De zee vormt een belangrijke vormende kracht achter het landschap van Kennemerland. De eigenlijke kustlijn in het huidige Noord-Holland is ontstaan als een serie strandwallen, die door verstuiving op woeien tot lage duinenrijen, de oude duinen. Deze lagen hoger dan het omliggende landschap en waren van oudsher gewilde vestigingsplaatsen. Omdat de duinen nog niet geheel gesloten waren, kon de zee gemakkelijk binnen dringen.

De beschutte ligging ten opzichte van zee en wind en de aanwezigheid van een stevige, zandige ondergrond maakt de strandwallen van oudsher tot een geliefde vestigingsplaats. Zowel langs de kust (Bergen, Egmond), tussen Heiloo en Castricum, en tussen Alkmaar en Uitgeest ontstaan nederzettingen.

- *In het landschap ligt een patroon van natuurlijke hoogtes (strandwallen) evenwijdig aan elkaar, overwegend in noord-zuid richting: dit zorgt voor een lineaire opbouw van het landschap parallel aan de kust.*

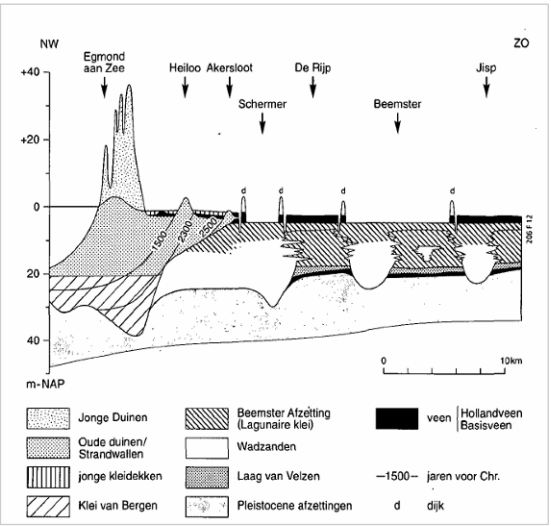

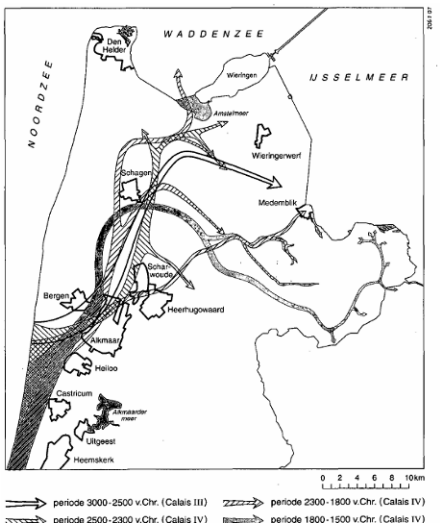

Oer-IJ en Rekere

De structuur van het landschap tussen de oorspronkelijke strandwallen (de strandvlaktes) in dit gebied is gedurende lange tijd gevormd door de aanwezigheid van twee stroomgeulen: het Oer-IJ in het zuiden bij Castricum, en de Rekere in het noorden bij Alkmaar. Hierdoor was de strandvlakte een nat (moerassig) gebied, waar zich veen had gevormd.
De bewoning van het veen zal zich beperkt hebben tot losse boerderijen op natuurlijke hoogtes, op de randen van het veen langs veenstroompjes en riviertjes. Ontginning van het veen door de mens in combinatie met stormvloeden leidde ertoe dat in de regio vele meren ontstonden (Egmondermeer, Bergermeer, Boekelermeer). Grillige kavelpatronen in de vlakte verraden een ondergrond van geulen en kreken. Restgeulen van de Oer-IJ bleven bestaan als laagten in het landschap, soms als watergangen. Sommige van de restgeulen zijn later vergraven tot vaarten, zoals de Hoevervaart. Het patroon van geulen en wallen van de binnendelta is van archeologische waarde.
In de vroege middeleeuwen werden de strandvlaktes te nat voor permanente bewoning. Vanaf die tijd is men begonnen met de ontginning van het gebied vanaf de strandwallen door de aanleg van dijken.

- *De loop van het Oer-IJ is in het landschap nog herkenbaar in de grillige kavelpatronen en restanten van geulen en kreken: de Die en het Slikker.*
- *De Bergermeer, Egmondermeer en Boekelermeer zijn meertjes in de delta.*
- *De Hoevervaart, Egmonder Binnenvaart en Roossloot volgen oude geulen van het Oer-IJ.*

Niet-ingepolderde Uitgeestermeer

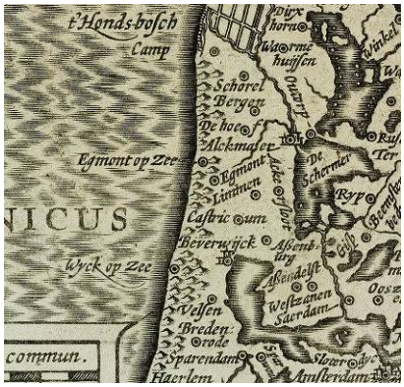

Geesten

De stevige, zandige ondergrond maakt de strandwallen van oudsher tot een geliefde vestigingsplaats. Over de strandwal liepen als vroeg belangrijke doorgaande wegen, zoals de Herenweg en de Kennemerstraatweg.

Op de strandwallen werden direct bij de nederzettingen ook akkers aangelegd. In eerste instantie gedurende langere tijd werden de akkers individueel ontgonnen met een vrij onregelmatig karakter. Vanaf de late middeleeuwen gebeurde dit meer gestructureerd en vaak gezamenlijk vanuit de nederzettingen. Deze vroege dorpgebonden akkers worden geesten genoemd. Geesten zijn lange, ovaalvormige bouwlanden.

De eerste Alkmaarders woonden op de geestgronden rond de huidige Grote Kerk.

- *Geeststructuren hebben een opvallend, karakteristiek ellipsvormig stratenpatroon.*
- *Voormalige geesten zijn soms nog herkenbaar als open weiland, soms geheel opgenomen in het stedelijk weefsel (Alkmaar, Bergen).*

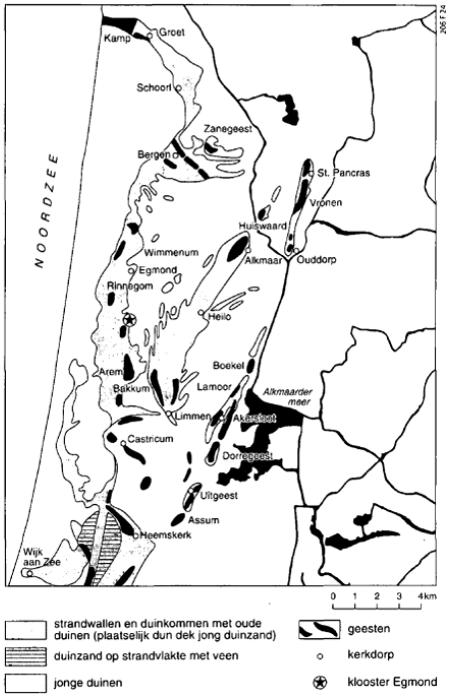

Bedijkingen en inpolderingen

Het veenstroompje de Rekere verbreedde zich onder invloed van de wind en de inklinking van de bodem tot een drietal meren, waaronder de Boekelermeer. Het maakte deel uit van wat de Schermer was gaan heten, dat na de stormvloeden een meer was geworden. Ook maakte het een tijd deel uit van het grote meer, met groot waddengebied rond de Huigendijk en rond Waarland. Dit proces trachtte men tot staan te brengen door twee dijken tussen de strandwallen aan te leggen. Dit maakte het uiteindelijk mogelijk om de meren ten zuiden van Alkmaar droog te malen. In 1569 werd de Boekelermeer drooggemalen. De Boekelermeer heeft een duidelijke rand in de vorm van ringsloot en ringvaart, en een middenas (Boekelermeerweg).
Vanaf 1630 is begonnen met het droogmaken van de huidige droogmakerij de Schermer.
Met de ervaring opgedaan met het droogmalen van kleine meren ten zuiden van Alkmaar, begon men omstreeks 1566 met het droogmalen van de grote Berger- en Egmondermeer. De droogmaking was niet alleen door zijn omvang ingewikkeld maar ook door de onregelmatige vorm van de natuurlijke randen en alle eilanden in de twee meren. Bij de Berger- en Egmondermeerpolder werd het onregelmatige en ingewikkelde patroon van de 'eilandfragmenten' met een blokverkaveling (de karakteristieke van de omliggende polders) aaneengesmeed door een opstrekkende verkaveling vanuit de randen. Het kenmerk van de droogmakerijen is de ondiepe kom, de lage kade, een ringsloot die gelijk ligt met het oude land, een molentocht door het midden en een molen aan het uiteinde. Zowel in de Bergermeer (Groene Weg) als in de Egmondermeer (Hoeverweg) zijn centraal in de polder ontginningsassen aanwezig waarlangs (schaarse) bebouwing is gelegen. De bebouwingslinten liggen op voormalige hoogten in het landschap en hebben een transparant karakter.

In de loop der tijd is het romantische beeld van de open polders nauwelijks meer veranderd.

- *De verkavelingsstructuur (kavelrichting, kavelgrootte, mate van openheid van het landschap, schaal) bepaalt al eeuwen het beeld en de beleving van dit gebied. Het agrarisch gebruik is een belangrijke identiteitsdrager voor de openheid van het landschap.*
- *Karakteristieke bebouwing in de polders wordt gevormd door molens en stolpboerderijen. Er is een visueel-ruimtelijke relatie tussen molens en landelijk gebied herkenbaar.*
- *Verschil tussen "oud land" en de drooggemaakte delen.*
- *De ringdijken, ringsloten, - en vaarten zijn belangrijke structuurbepalende elementen van de droogmakerijen.*

Beeldbepalend verkavelingspatroon droogmakerij met ringvaart

Kastelen, kloosters en landgoederen

De strandwallen vormen een oud woonmilieu. In de middeleeuwen werden voornamelijk in de binnenduinrand versterkte huizen en kastelen van de graven van Egmond gebouwd, om het Graafschap Holland te beschermen tegen invallers uit vijandelijke gebieden.
Naast de eerste graven van Holland, is de geschiedenis van dit gebied sterk bepaald door de religieuze activiteiten. Overal in het gebied zijn hier nog verwijzingen naar te vinden. De kapel ten zuiden van Heiloo is tegenwoordig nog een bedevaartsoord.
Vanaf de 17^{e} eeuw werd het natuurschoon van Kennemerland ontdekt door stadsmensen, vooral uit Amsterdam en Haarlem. De stedelijke elite liet in de zeventiende en achttiende eeuw op de oude strandwallen landgoederen en buitenplaatsen bouwen. Een nog goed herkenbare en bekende buitenplaats is landgoed Nijenburg in Heiloo. Veel namen die nu aan boerderijen gegeven zijn, verwijzen naar buitenplaatsen die hier eerder gelegen hebben.

- *De tuinen bij kloosters en abdijen, en de parkbossen van de landgoederen gaven aan de oude strandwallen een welgestelde, lommerrijke uitstraling.*
- *Landgoed Nijenburg vormt nog steeds een karakteristiek silhouet van de open strandvlakte rond Heiloo.*

Lommerrijk woonmilieu

Landgoed Nijenburg

Zeevaart en nijverheid

Uitgeest en Akersloot lagen aan het Alkmaarder- en Uitgeestermeer. Naast landbouw is hier in het bijzonder ook een historie van visserij. In vergelijking met de meer westelijk gelegen strandwallen zijn hier minder bossen aanwezig.

De dorpen hadden een eigen kleine handelsvloot. Daarnaast kwamen verschillende nijverheidstakken die hiermee een relatie hebben tot ontwikkeling (scheepsbouw, zeildoekweverij, houtzagerij, touwslagerij). Door de verbouw van kool- en lijnzaad in de nabij gelegen droogmakerijen zoals de Schermer, kwam de olieslagerij eveneens tot bloei. In deze tijd werden een groot aantal industriewindmolens gebouwd.

- *Oriëntatie van de dorpen op de oostelijke strandwal op het water van de omliggende meren.*

Watergebonden nijverheid

Haventje Uitgeest

De stad Alkmaar

Alkmaar krijgt in 1254 van graaf Willem II stadsrechten. Gelegen aan de rand van het Kennemer gebied en onder de bescherming van de kastelen Torenburg, Middelburg en Nieuwenburg fungeerde Alkmaar als grensvesting en uitvalsbasis in de eeuwenlange strijd tegen de Westfriezen.
Gelegen op een knooppunt van waterwegen werd tol geheven en accijnzen ingevoerd voor overslag van goederen. Door markten en handel kreeg Alkmaar een centrumfunctie en groeide de stad. Het stratenplan werd door landwinning in de loop van de eeuwen uitgelegd. Vanaf 1525 werden grote bedragen besteed aan de omwalling van de stad met singels en stadsmuren ter bescherming tegen aanvallen en plundering van buitenaf.

Vanaf 1600 ontwikkelde Alkmaar zich van handelsplaats met een eigen vloot tot een markt- en verzorgingscentrum voor de wijde omgeving. De zoutwinning en de aanwezigheid van kalkovens verraad de nabijheid van de zee.
De Boekelermeerpolder was een agrarisch gebied bij Heiloo. Bij de uitbreiding van Alkmaar werd het noordelijk deel bij de stad gevoegd. In het Alkmaarse gedeelte ontstond er al vrij snel industrie. Er stonden kalkovens in het gebied, maar ook gewone bewoning.

- *Centrumfunctie Alkmaar op het knooppunt van wegen en waterwegen.*
- *Van oudsher industriële ontwikkeling in de Boekelermeerpolder.*

Knooppunt van water en wegen

Ontwikkeling in Boekelermeer

Noordhollandsch Kanaal

Een belangrijk element in Noord-Holland is het 80 kilometer lange Noordhollandsch Kanaal dat in 1824 is gegraven om de haven van Amsterdam een verbeterde verbinding met de Noordzee te geven. Over het kanaal zijn karakteristieke vlotbruggen aangelegd, om de oost-westverbindingen over land te bewaren. Bij Akersloot functioneert een pondje. Langs het kanaal liepen jaagpaden.
Het Noordhollandsch Kanaal volgt rond Alkmaar de bedding van de voormalige Rekere. De Rekere was daarvoor al langere tijd gebruikt voor de scheepvaart.

Met de aanleg van het Noordzeekanaal in 1876 nam de betekenis van het Noordhollandsch Kanaal af, maar het belang van de erlangs ontstane regionale wegverbindingen nam steeds verder toe. Weg en vaarverbinding vormen gezamenlijk een duidelijke ruimtelijke begrenzing.

Het Noordhollandsch kanaal is van historisch geografisch belang. Nog steeds is de oorspronkelijke structuur van de bebouwing herkenbaar.

- *Het kanaal is een belangrijke structurerende lijn in Noord-Holland.*
- *Het kanaal wordt begeleid door belangrijke regionale infrastructuur.*
- *Het kanaal ligt op de grens tussen verschillende polders.*

Vlotbrug bij Koedijk

Beeldbepalende beplanting langs kanaal

De route naar de kust

Aan het eind van de 19e en het begin van de 20e eeuw werd de kust, naast woongebied en werkgebied, ook ontdekt als recreatiegebied. De stichting van de badplaats Bergen aan Zee was een stimulans voor de toerist om dit gebied te bezoeken.
Er kwam meer vrije tijd voor de mensen (in eerste instantie de rijke bovenlaag van de bevolking). Reizen werd populair. De aanleg van spoor- en tramlijnen naar het strand verbeterde bovendien de bereikbaarheid van dit gebied.
In de wegen naar de zee toe zijn nog steeds de oorspronkelijke tracés van de tramlijnen herkenbaar. Tussen de Hoeverweg en de Meerweg is het beloop van de trambaan nog herkenbaar als zuidelijke begrenzing van alternatieve locatie Alkmaar Westrand (zie 4.4)

- *Historische routes in het landschap zijn op van oorsprong hogere delen in het landschap ontstaan, zoals zandruggen en dijken.*
- *Nieuwe routes naar de kust, zoals de Bergerweg, volgen deze patronen niet.*
- *In de wegen naar de zee toe zijn nog steeds de oorspronkelijke tracés van de tramlijnen herkenbaar.*

Route over de binnenduinrand

Route door de polder

Militair erfgoed

In 1938 werd in de Bergermeer een militair vliegveld aangelegd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn hier door de Duitsers bunkers en manverblijven bijgebouwd.
Behalve deze bouwwerken zijn ook tijdens de Tweede Wereldoorlog verdedigingswerken in de duinen aangelegd. Deze maakten deel uit van de Atlantikwall, een verdedigingslinie van de Duitsers die hen aan de westzijde moest beschermen tegen aanvallen. In het gehele kustgebied zijn restanten van deze verdedigingsgordel terug te vinden.

- *In het landschap zijn nog slechts restanten van de militaire activiteiten aanwezig, zonder duidelijke samenhang.*
- *Het MOB-complex in de Bergermeer verwijst naar een specifieke periode in de geschiedenis van Bergen.*

Vergeten militaire activiteit

MOB Bergen opvallend in open polder

Stedelijke ontwikkeling van Alkmaar

In de naoorlogse periode zijn de ruimtelijke ontwikkelingen rond Alkmaar, zoals in heel Nederland, duidelijk veel grootschaliger en meer gestructureerd op basis van duidelijke functiescheidingen. Herkenbare in één hand ontwikkelde woongebieden, bedrijventerreinen, recreatiegebieden en sportcomplexen, verbonden door efficiënte asfaltverbindingen. Er is een toenemende mobiliteit door de auto, waardoor ook het toerisme in het kustgebied een grote vlucht heeft genomen. Het regionale belang van Alkmaar neemt steeds meer toe (HAL-gebied).

Rond het historische centrum van Alkmaar zijn aan alle zijden woonwijken ontstaan. Elk met een eigen structuur, de tijdsgeest reflecteren waarin ze zijn ontstaan. De woonwijken hebben voor een belangrijk deel de relatie met het oorspronkelijke landschap verloren.

De N9 vormt de stadsrandweg van Alkmaar aan de westzijde en heeft een grote dynamiek. Aan de binnenkant grote woongebieden, aan de buitenzijde een steeds verdere verdichting met voorzieningen als de ijsbaan, het golfterrein, de wielerbaan, scholen-, sport- en kantorencomplexen. De overgang tussen het bebouwde Alkmaar en het open droogmakerijlandschap wordt steeds meer een rommelzone waardoor de scheiding tussen stad en landschap niet meer helder is.

De randen van de polder Boekelermeer, de rand van de droogmakerij zijn helder. Van oudsher vindt er in dit gebied industriële activiteit plaats. Met het realiseren van het bedrijventerrein Boekelermeer Zuid 2 zal het terrein gaan behoren tot het stedelijk gebied.

- *Stedelijke uitbreidingen zijn vrijwel beperkt gebleven tot de oude strandwallen.*
- *Landschappelijke inpassing van de westrand van Alkmaar is slecht; er is hier geen duidelijke grens voor de ontwikkelingen aanwezig.*

2.2 Ruimtelijke kwaliteit van het gebied

Landschappelijke en cultuurhistorische waarden bepalen de ruimtelijke kwaliteit van het gebied. De schatkaart laat deze zien: het silhouet van de duinen, het contrast tussen de open polders en de bebouwing in het bos op de strandwal, de karakteristieke verkavelingspatronen van de droogmakerijen, omlijst door de dijken, historische routes en opvallende landmarks.

Waarde: hoogteverschil en silhouetten

De dwarsdoorsnede van het landschap laat van de wijdse zee via de stedelijke rand van Alkmaar naar de karakteristieke openheid van de Schermer een goed overzicht zien van de structuur en de gevarieerdheid van het landschap. Het natuurlijke reliëf (duinen, strandwallen en strandvlakten) zorgt met het door mensen gemaakte polderlandschap (dijkjes) voor bezienswaardige hoogteverschillen in het landschap.

In het gebied ten zuiden van Bergen en ten westen van Alkmaar zijn graslanden zoals de Loterijlanden en delen van de Damlanderpolder al natuurgebied. De polders tussen de binnenduinrand en de stad zijn hier ruim 3 kilometer breed. De duidelijke rand van de hoge duinen en de beboste strandwal van Alkmaar-Heiloo bepalen het bijzondere, groene, silhouet van het gebied. Zichtlijnen maken deze hoogteverschillen ervaarbaar.

Op de strandvlakte zijn vooral de vele dijken opvallend en beeldbepalend. De dijken en polderpatronen maken zichtbaar hoe er van west naar oost steeds opnieuw land is gewonnen. Elke polder heeft in meer of mindere mate nog een herkenbare ruimtelijke begrenzing in de vorm van een dijk. De dijken zijn overwegend bescheiden van hoogte.

- *Herkenbaarheid van de hoogteverschillen in het landschap.*
- *De verdichting van de polder is een bedreiging voor de ervaarbaarheid van het open polderlandschap tegen het decor van het duinlandschap en bosgebieden.*

Open polderlandschap tegen het decor van hoger gelegen duinen en bossen.

<u>Waarde</u>: landschappelijke zonering

Heel markant in het gebied is de afwisseling van strandwallen en strandvlaktes. De dorpen liggen vrijwel allemaal op de oude strandwallen, die door hun hogere ligging vanouds voor bewoning gebruikt zijn. Op de strandwallen liggen van oudsher de dorpen en steden, de ontsluiting loopt over de hoogtes in noord-zuid richting. Hier is ook de hoge beplanting te vinden en een aantal bossen. De Heilooërbosschen zijn cultuurhistorisch waardevolle landgoedbossen.
De lager gelegen delen van het gebied, de strandvlaktes die tussen de wallen in liggen, zijn in gebruik als weiland. De bebouwing is er schaars. Dit weidse landschap staat in schril contrast met het, meer besloten, strandwallenlandschap.
Er zijn doorzichten zowel vanaf de strandwallen naar de polders als omgekeerd. Het contrast tussen de vlakte en de hoger gelegen gebieden, en de overgang daartussen wordt zo goed herkenbaar. De ligging (aan de achterkant) maakt de overgang kwetsbaar: duidelijk zichtbaar vanuit de polder, vaak een rommelig beeld.

- *De polders zijn de voormalige strandvlakte (kwelder) met een ruim en agrarisch landschap. Bebouwing en beplanting in de polders is schaars.*
- *Bebouwing en beplanting in beplanting zorgen voor verdichting en kleinschaligheid op de strandwallen.*
- *De ontwikkeling van het industrieterrein Boekelermeer betekent een verdichting van een van oudsher open landschap.*
- *Zichtlijnen zijn belangrijk voor de leesbaarheid van het landschap.*

Strandwal

Strandvlakte

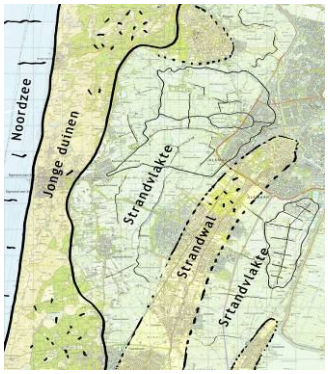

Leesbare zonering van het landschap: relatie molen en structuur open polder op voorgrond, bebouwing en bebossing op hoger gelegen achtergrond

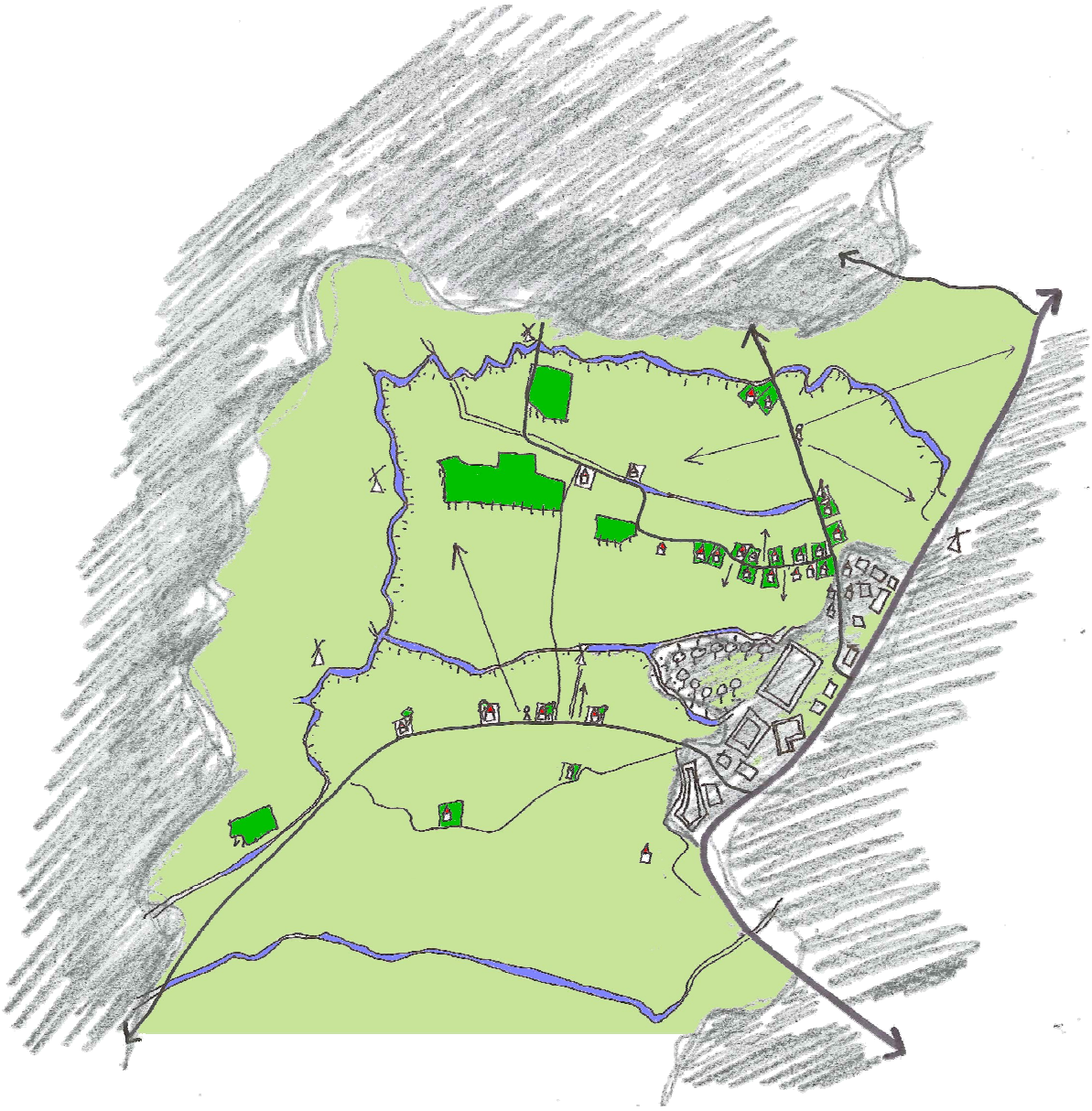

De Bergermeer en de Egmondermeer zijn twee van de eerste droogmakerijen in Nederland. De meerbodem is nog herkenbaar als strokenverkaveling. Voormalige eilandjes, die later in cultuur zijn genomen, onderscheiden zich door blokvormige kavels. De droogmakerij heeft een zeer open karakter. De enige opgaande beplanting is erfbeplanting. De boerderijen in de Bergermeer liggen langs een aantal wegen, dat op de oude eilanden ligt.
De karakteristiek van de Bergermeer bestaat uit:

- Door de ringsloot die de polder omsluit is de droogmakerij ook op de kaart goed herkenbaar.
- De regelmatige strokenverkaveling van de Bergermeerpolder is zeer kenmerkend voor droogmakerijen.
- Deze strakke verkaveling wordt onderbroken door de onregelmatige blokken van de voormalige eilandjes. In de verkaveling zijn de oude eilanden herkenbaar.
- De Bergermeerpolder heeft geen middenas, maar wel een centrale Molensloot.

De Bergermeerpolder is gedeeltelijk goed bewaard gebleven; vooral de zuidwesthoek is herverkaveld ten behoeve van het militair vliegveld. Het oostelijk deel van de Bergermeer en Egmondermeer is onder de randweg en de uitbreidingen van Alkmaar verdwenen, maar voor het overige is de droogmakerij nog goed te herkennen in het landschap.
Voor de hele polder geldt dat de openheid, voor zover deze nog aanwezig is, een belangrijke waarde is. De polder heeft kwaliteit vanwege de groene waarde en open ruimte, en de aanwijzing als stiltegebied. In dit gebied liggen ook nog allerlei kleine poldertjes (Visscherijmolenpolder/ Geestmolenpolder/ Boschmolenpolder) tussen de Egmondermeer en de Bergermeer in. De historische kavelpatronen in dit gebied zijn goed bewaard gebleven.

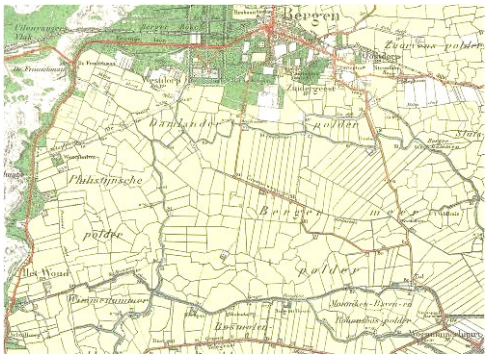

Bergermeer historische kaart ca. 1900

Bergermeer topografische kaart ca. 2000

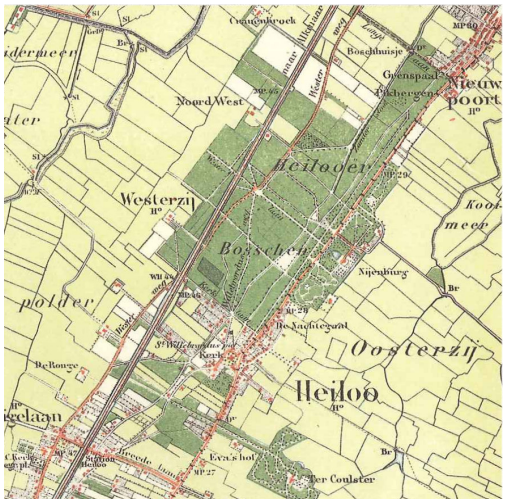

Heilooërbosschen historische kaart ca. 1900

Heilooërbosschen topografische kaart ca. 2000

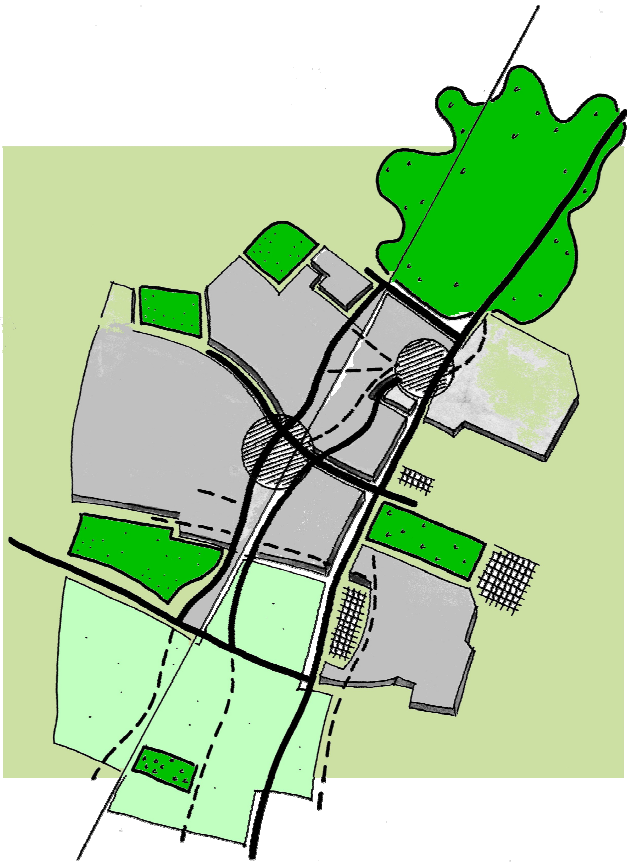

Ruimtelijke karakteristiek strandwal Heiloo

De **Heilooërbosschen** markeren de loop van de strandwal en vormen hierdoor een beeldbepalend element in het landschap, dat zowel van de west- als aan de oostzijde kan worden beleefd. De aanwezige cultuurhistorische waarden zijn nauw met de landschappelijke waarden verweven.
Het bosgebied draagt sporen van de formele tuinaanleg van de 18de eeuwse buitenplaats Nijenburg. Karakteristieke elementen vormen de waterpartijen en de centrale zichtas, die vanaf het hoofdgebouw in westelijke richting loopt. Aan de noordzijde van het landgoed, dat bestaat uit weilanden en bos, is een villawijk ontstaan, het Blockhovepark. Aan de zuidzijde van de Heilooërbosschen, tegen de kern van Heiloo aan, liggen nog enkele villa's met vormverwantschap met het gebied Blockhovepark.

De **Oosterzijpolder** maakt deel uit van het landgoed Nijenburg. Het verkavelingspatroon weerspiegelt de oorspronkelijke ontginningswijze van het landschap: de opstrekkende verkaveling langs de strandwallen en de onregelmatige blokverkaveling in de strandvlakten. Het groen aan de rand van Heiloo heeft een belangrijke recreatieve functie. Het kleinschalig karakter staat in contrast met de openheid van de strandvlakten.
Ook de Oosterzijpolder is een oude droogmakerij**.** In de Oosterzijpolder ligt de Kooimeer, één van de oudste droogmakerijen van Nederland, daterend uit 1566. Het is een drooggelegde kreekrestant van de Oerij. De Oosterzijpolder kenmerkt zich door de onregelmatige blokverkaveling. Als onderdeel van het landgoed Nijenburg heeft het van oorsprong een agrarische functie en tegenwoordig steeds meer een natuurlijke en recreatieve functie.

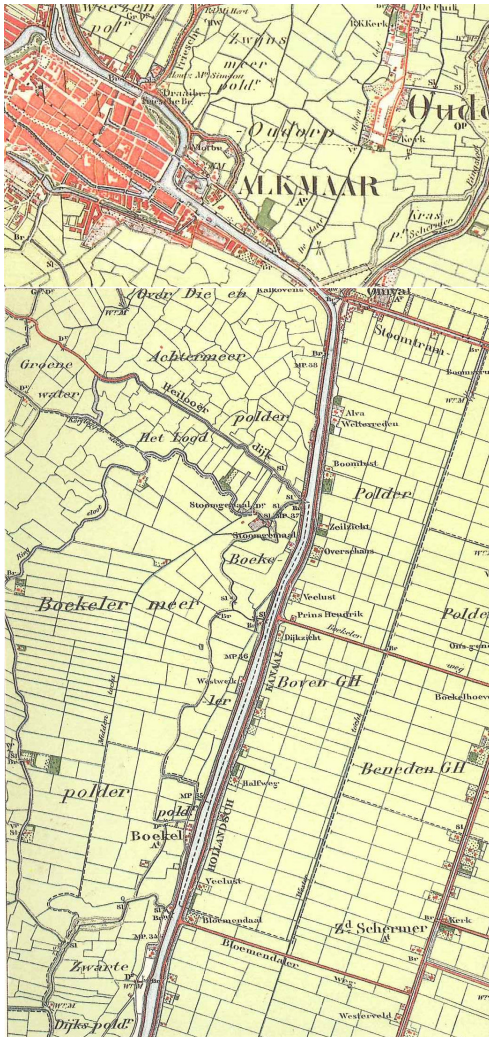

Boekelermeer met rand Schermer
historische kaart ca. 1900

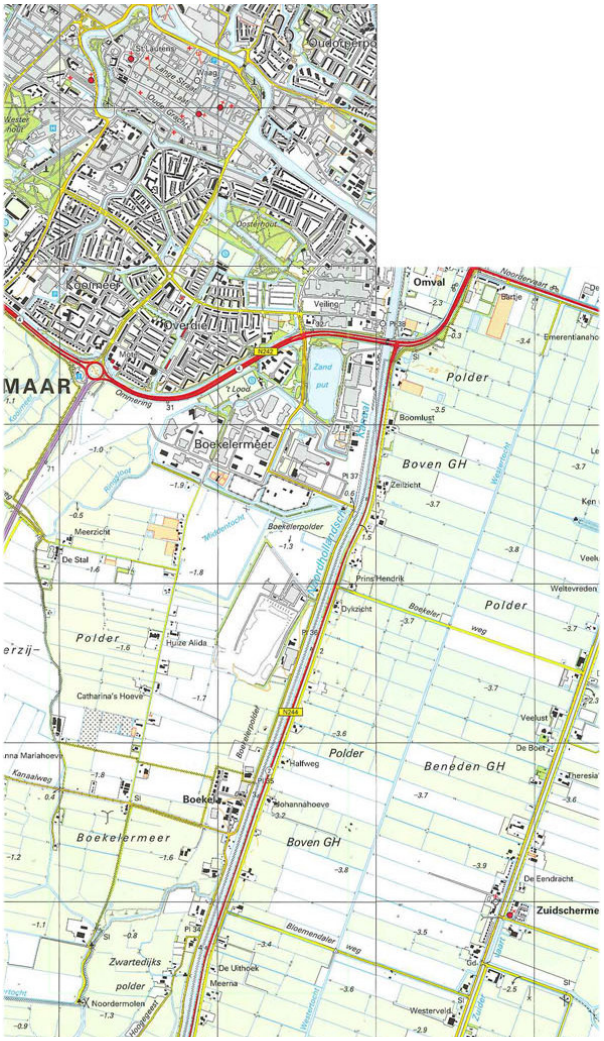

Boekelermeer met rand Schermer
topografische kaart ca. 2000

De **Boekelermeerpolder** is een oude droogmakerij. De ruimtelijke kenmerken zijn, net zo als die van de vroegste kleine droogmakerijen die van een ondiepe kom, omgeven door een lage kade, met een ringsloot die gelijk ligt met het oude land, een molentocht door het midden en één molen aan het uiteinde. Boerderijen liggen aan de molentocht of aan de dijk. De molentocht dient tevens als ontsluitingsweg.

De karakteristiek van de Boekelermeer bestaat uit:

- Door de ringsloot die de polder omsluit is de droogmakerij ook op de kaart goed herkenbaar.
- Een regelmatige strokenverkaveling met smalle oost-west lopende percelen, gescheiden door smalle kavelsloten.
- De Boekelermeerweg is een oude hoofdroute die onderdeel uit maakt van het karakteristieke rechtlijnige wegenpatroon van de droogmakerij. Het vormt de middenas van de droogmakerij. Langs de weg staan karakteristieke stolpboerderijen met erfbeplantingen. De oude erven met boombeplanting zijn van historisch-geografische waarde.
- De Boekelerdijk met dubbele bomenrij vormt de oude doorgaande route langs het Noorhollandsch Kanaal/Schermervaart.

Het karakter van de Boekelermeer gaat echter snel veranderen. Het industriegebied Boekelermeer loopt tot aan de Kanaalweg en zal in de komende jaren bebouwd worden. Het gedeelte tussen de ringsloot en de A9 vanaf de grens met de gemeente Alkmaar is en wordt geen bedrijventerrein.

De Schermer is een typische droogmakerij uit de 17e eeuw. Het is de jongste van de drie grote droogmakerijen in Noord-Holland en werd in 1634 drooggemaakt met behulp van oorspronkelijk 54 molens. De ontginning werd conform de tijdgeest ingegeven door de schoonheidsidealen van de Oudheid en Renaissance, met als resultaat een rechtlijnig verkavelingspatroon. De polder (ca. 5000 ha.) is ingedeeld in zuivere vierkante en rechthoekige kavels en verdeeld door vaarten en tochten, die loodrecht op elkaar staan. Langs de waterwegen liggen de karakteristieke stolpboerderijen en het gebied is omringd door hoge ringdijken.

De karakteristiek van de Schermer bestaat uit:

- Patroon van het water heeft een dwingend karakter in het open landschap.
- Lange zichtlijnen.
- Historische linten als belangrijke vestigingsplaatsen/dragers; stolpboerderijen en buitens.

Ruimtelijke karakteristiek en silhouet Boekelermeer en de Schermer

Waarde: karakteristieke bebouwingspatronen

De bebouwingsstructuur is sterk verweven met de geomorfologische ondergrond en de landschappelijke patronen. Het landschap heeft een lineaire opbouw parallel aan de kust. Het merendeel van de bebouwing ligt op de van oorsprong hogere delen in het landschap: de strandwallen (binnenduinrand Egmond-Bergen-Schoorl en strandwal Castricum-Limmen-Heiloo-Alkmaar). De historische (lint-) bebouwing is georiënteerd op de doorgaande route over de strandwal, respectievelijk de Herenweg en de Kennemerstraatweg. Hierachter liggen de wijken.

De meeste bebouwing in de polder vertelt het ontstaansverhaal van het landschap en versterkt het verkavelingspatroon. Naast de bebouwing met een agrarische en polderoorsprong, zoals de boerderijen en de molens, is er in de polders bebouwing verschenen die geen relatie meer heeft met de bodem. Langs de Egmondervaart, Hoevervaart, Wimmenumervaart werden op beperkte schaal oorspronkelijke stolpen en landerijen aangelegd vanwege de handel via die vaarten. Twintigste eeuwse (woon-) bebouwing concentreert zich langs ontsluitingslijnen door het gebied: Kogendijk, Bergerweg, Hoeverweg, Heilooër Zeeweg, Vennewatersweg. De bebouwingslinten hebben een transparant karakter.

Ten zuiden van Bergen liggen als (niet-agrarische) groene oases enkele dichte bosschages in open landschap: rond de sportcomplexen, rond de MOB-complexen, en de Karperton.
Daar waar de rand van de polder nu nog groen is tussen Alkmaar en Heiloo/Limmen, rukt de bebouwing van Alkmaar steeds verder op richting Bergens grondgebied. De nog karakteristieke open ruimte tussen Bergen en Alkmaar slibt vooral in de Westrand steeds verder dicht met stedelijke bebouwing.

De oorspronkelijke bebouwing in de Boekelermeer is geënt op de structuur van de droogmakerij. Deze heeft gediend als basis voor de uitwerking in het beeldkwaliteitsplan voor het industriegebied. De structuur van de lintbebouwing langs de Boekelermeerweg neemt in het gemeentelijke beeldkwaliteitsplan Boekelermeer zuid 2 een bijzondere rol als cultuurhistorische en landschappelijke drager in: groen karakter en kleinschalige bebouwing.

Waarde: routes

Beweging over routes zorgen voor de beeldvorming van de omgeving. Herkenbare routes zorgen voor een duidelijke oriëntatie in de omgeving. Langs de routes liggen herkenningpunten.

In het strandwallen- en strandvlaktenlandschap zijn de belangrijkste routes noord-zuid en oost-west gelegen. De noord-zuid richting correspondeert met de voor dit landschap beeldbepalende oriëntatie van de strandwallen in de ondergrond. Voor de auto zijn vooral de historische doorgaande route over de binnenduinrand, en de haaks hierop gesitueerde toegangswegen vanaf de N9 naar de kust van belang. Voor de echte beleving van het gebied is het hierop aangetakte fijnmaziger patroon van fietsroutes en wandelpaden van belang, waarbij in het bijzonder de laatste vaak zijn gekoppeld aan historische landschappelijke lijnen als dijken en waterlopen.

De **Bergerweg** is een belangrijke route naar de kust; het is een zogenaamde nieuwe weg die, in tegenstelling tot oude routes over dijken, de historische landschappelijke patronen niet volgt. Het beeld langs de route sluit aan op het landschap waar de weg door heen gaat: de karakteristieke zonering in open polder, kleinschalige binnenduinrand, en ruig duingebied. Voor de oriëntatie langs de route zijn de entrees van Bergen en Alkmaar belangrijke herkenningspunten.
Oorspronkelijk stonden er langs de Bergerweg maar weinig gebouwen: de molen, het tolhuis en een enkele boerderij. In de loop van de twintigste eeuw is de bebouwing verdicht met enkele boerderijen ene woonhuizen. De Bergerweg is rechtgetrokken, maar heeft door de vele cultuurhistorische elementen toch een grote betekenis, het tolhuis, de grenspaal, de bruggen, de waardevolle huizen.

De **Hoeverweg** is een historische weg in de Egmondermeer, langs de Middensloot, die Alkmaar en Egmond verbond. Bij de Geestmolentocht maakte de weg een bocht en volgde de tocht naar het noordoosten om aan te sluiten op de Bergerweg. Tegenwoordig heeft de weg een nieuw tracé gekregen richting Martin Luther Kingweg. De oude Hoeverweg loopt dood bij de Kromme Sloot.

De **Boekelermeerweg** is een oude hoofdroute die onderdeel uit maakt van het karakteristieke rechtlijnige wegenpatroon van de droogmakerij. Het vormt de middenas van de droogmakerij. De historische route wordt op het nieuwe industrieterrein een belangrijke langzaamverkeersroute. De auto-ontsluiting ligt hier als een ruit omheen en koppelt aan de N9 (ring Alkmaar). Van oudsher is de oriëntatie van bebouwing op de route. De Boekelermeerweg is dan ook een belangrijke drager van functies in het gebied. De ligging van de route is van oudsher georiënteerd op de kerktorens van Alkmaar.

Waarde: oriëntatiepunten

Dwalend door het landschap vormen de verschillende beelden een samenhangend geheel door landschappelijke herkenningspunten en karakteristieke bebouwing langs de routes.

Het landschap in dit gebied is rijk aan cultuur en historie. Overal zijn nog verwijzingen te vinden naar religieuze activiteiten, de eerste graven van Holland, buitenplaatsen, koloniehuizen, kunstenaars e.d.. De historische gebouwen verwijzen naar de historische ontwikkeling van het landschap. Vanuit de open polders fungeren de hogere kerkgebouwen als herkenningspunten voor de steden en dorpen Ook de historische molens zijn belangrijke landmarks. Deze staan nog op enkele plaatsen langs historische wateren.

Zeer opvallend in het open landschap ten zuiden van Bergen zijn de MOB-complexen en de recreatieterreinen. In tegenstelling tot de sportvelden, die als groene eilanden in de polder liggen, zijn de groene singels rond deze laatste terreinen vaak dun en is de kleurstelling contrasterend met de omgeving. Ook de imposante laanbeplanting langs het Noordhollandsch kanaal is een belangrijk markeringspunt van het open landschap.

Schatkaart

Landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten:

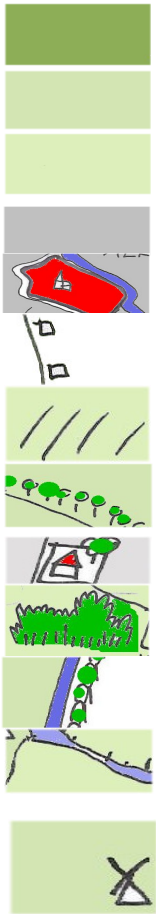

besloten groene strandwal en binnenduinrand

open polders

karakteristieke open droogmakerij

verdicht stedelijk gebied

historisch centrum

incidentele bebouwing langs route

kavelrichting

laanbeplanting

erfbeplanting

bosschages

Noordhollandsch kanaal

ringdijk en ringsloot

oriëntatiepunten

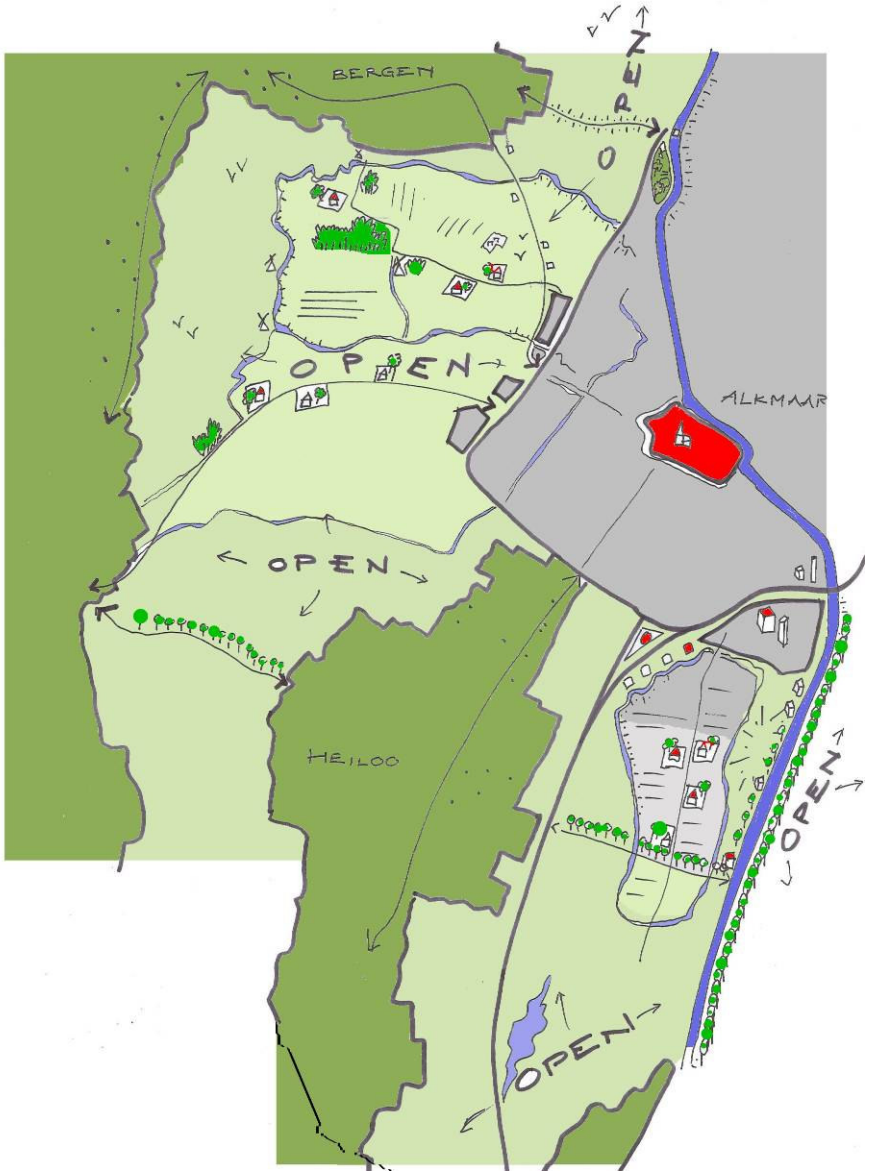
BERGEN
NOORD
OPEN
ALKMAAR
OPEN
HEILOO
OPEN
OPEN

3 LOCATIEALTERNATIEVEN

PUTTENLOCATIE

Boven het Bergermeerveld westelijk van Alkmaar aan de Bergerweg ligt een bestaande puttenlocatie. In dit nu nog nagenoeg leeg geproduceerd aardgasveld is gasopslag mogelijk.

De huidige puttenlocatie ligt in een kwetsbaar natuurgebied, de Loterijlanden. Door de lage ligging en het vochtige karakter waren de Loterijlanden vroeger niet in trek bij de boeren. Jaarlijks zijn ze bij loting verdeeld, vandaar de naam. De invloed van brak kwelwater zorgt voor bijzondere vegetatie. Het gebied is nog steeds rijk aan weidevogels, zelfs nu het behoorlijk is geïsoleerd. Langs slootkanten zijn kikkers en salamanders gesignaleerd. De verlaten winlocatie zal in een periode van 10 jaar worden ontmanteld. Afhankelijk van de nieuwe bestemming kan dit gebied anders worden ingericht.

Ruimtelijke uitstraling voorgenomen ontwikkeling
De puttenlocatie is een ondergrondse installatie, waar alleen de aanwezigheid van een vloeistofdichte ondergrond de aanwezigheid verraad. Tijdens de ontwikkeling van het terrein zijn tijdelijk boortorens (met uitzondering van het broedseizoen) in het gebied aanwezig (tot 2011).
Na afwerking van het puttenterrein zijn alle installaties verdiept aangelegd in kelders. De locatie bestaat dan in essentie uit een valk verhard terrein omgeven door brede groene bermen en sloten. De bovenkant van de verharding bevindt zich 1 a 1.5 meter boven het polderpeil. Het terrein zal eens per week ter inspectie worden bezocht.

Locatiealternatieven
De beoogde activiteiten zullen voornamelijk ondergronds plaatsvinden. Het geschikt maken van deze locatie voor opslag betekent de komende jaren de nodige verstoring in het landschap. Er is daarom ook gezocht naar een alternatieve puttenlocatie zo recht mogelijk boven het ondergrondse gasreservoir. Deze locatie ligt aan de overzijde van de Bergerweg en valt net buiten het natuurbeschermingsgebied Loterijlanden. Een ander alternatief is het realiseren van de gasputten op het huidige MOB terrein, samen met de gasbehandelings- en compressiefaciliteiten. Het MOB terrein is geënclaveerd van de Ecologische Hoofdstructuur en op dit moment in eigendom van het Ministerie van Defensie.

Bergermeer voorkeurslocatie 2013 (Bron: Triple-D)

.

3.1 Locatie Bergermeer Loterijlanden *(BGM Voorkeur)*

Landschappelijke en ruimtelijke karakteristiek

De locatie ligt aan de Molensloot, centraal in de Bergermeerpolder. De Bergermeerpolder heeft overwegend een regelmatige strokenverkaveling, zeer kenmerkend voor droogmakerijen. Ook het zuidwestelijke deel heeft een regelmatige strokenverkaveling, maar deze is gerealiseerd voor de aanleg van het vliegveld en is daarom van minder betekenis al verkavelingpatroon. Binnen de onregelmatigheid van de polder zijn de restanten van voormalige eilanden nog herkenbaar. De locatie is gelegen in zgn. “nieuw land”.
De locatie van BGM Voorkeur betreft de huidige gaswinlocatie aan de Bergerweg. Deze is als het ware op een eilandje gelegen, en kent slechts één toegangsweg. Het is een rustig gebied, dat door zijn status als natuurgebied kwetsbaar is. Er is een duidelijke relatie van de locatie met de ondergrond. Ruimtelijke ingrepen in dit gebied hebben direct invloed op de aanwezige openheid.

Ruimtelijk kwaliteitsbeleid

Het gemeentelijke beleid voor dit gebied is gericht op versterking van de natuurfunctie in combinatie met het behoud van de karakteristieke openheid.

Impact op het landschap

Voor de hele polder geldt dat de openheid, voor zover deze nog aanwezig is, een belangrijke waarde is. Het betreft een ondergrondse ontwikkeling op een bestaande locatie, waar gaan nieuwe ontsluitingsroutes gepland zijn.

Landschappelijke inpassing

De installatie is herkenbaar aan de oppervlakte verharding om maaiveldhoogte. Vanaf de doorgaande route Bergerweg is deze in het landschap nauwelijks zichtbaar. Landschappelijke inpassing is mogelijk door een natuurlijke invulling van de slootkant in de vorm van een natuurlijke oever (plas-dras) of kleine glooiing, waardoor het asfalt aan het oog wordt onttrokken.
Door de ligging op een eiland is een hekwerk rond het terrein niet noodzakelijk; een hek over het toegangspad volstaat.

Dynamiek van het landschap

De ondergrondse ontwikkeling sluit aan op de bestaande structuur van het landschap. De huidige gaswinlocatie past niet in dit landschap. De ingreep verbetert een bestaande “storende” situatie.

Cultuurhistorische waarden

De cultuurhistorische waarden in het gebied betreffen het gave verkavelingspatroon, de ringsloot van de Bergermeer die nog goed herkenbaar is (ringsloot is boezemwater). De zuidelijke rand van Bergen wordt gevormd door het cultuurlandschappelijke Wiertdijkje (12^{e} eeuw).
De sfeer van de historische polder is hier goed voelbaar. Het vrije zicht op de Dammerlandermolen en Philisteinse molen versterkt dit gevoel. De karakteristieke overgang tussen Bergen en Alkmaar (het “knooppunt” met Kwakelbrug, grenspaal en stolpboerderij) blijft goed herkenbaar.
De aanwezige cultuurhistorische waarden worden door de ontwikkeling niet aangetast.

Landschappelijke inpassing

BGM Voorkeur

3.2 Locatie noordzijde Bergerweg *(Bergerweg Noord)*

Landschappelijke en ruimtelijke karakteristiek

Alternatief Bergerweg Noord ligt ten noorden van de Bergerweg, tegen ringsloot en de Bergerhammen aan. De Bergerhammen is als deel van de Sluispolder na de eerste drooglegging van de Bergermeerpolder als meertje blijven liggen en pas later drooggelegd en geheel in gebruik als grasland. De locatie Bergerweg Noord ligt op de overgang tussen oud en nieuw land.
De bereikbaarheid is slecht, er is een nieuwe toegangroute vanaf de Bergerweg noodzakelijk.

Ruimtelijk kwaliteitsbeleid

Voorkomen verdere verdichting van het gebied. Natuurontwikkeling als ondersteuning van het landschap en de wateropgave.

Impact op het landschap

Vanaf de Bergerweg heeft men een goed zicht op de graslanden achter de Herpertshoeve en de molen die er achter opdoemt. Bergerweg Noord is een nieuwe ingreep in een nu nog open gebied.
Vanwege de nabijheid van de langzaamverkeersroute door de Bergerhammen is een omheining van het terrein noodzakelijk.

Landschappelijke inpassing

Landschappelijke inpassing van de installatie is slechts beperkt mogelijk. Er moet worden voorkomen dat de huidige ruimte nog verder wordt opgedeeld in kleinere subruimtes. Een stevige groene beplantingsrand van de locatie is daarom niet wenselijk. Asfaltvlakte en (mogelijke) omheining zullen eerlijk herkenbaar zijn in het landschap.
Er ligt op deze plek wel een kans om de overgang van oud en nieuw land te accentueren, bijvoorbeeld met een ijle rij knotwilgen.

Dynamiek van het landschap

Een situering tegen de rand van de polder aan kan de herkenbaarheid van de ringdijk/ringsloot als landschappelijke dragers versterken. Dit doet echter afbreuk aan de openheid van het landschap.

Cultuurhistorische waarden

De locatie Bergerweg Noord is gelegen op oud land. In het gebied is de zichtlijn op de molens aan de oostkant van de Martin Luther Kingweg belangrijk. De ringsloot van de polder is cultuurhistorisch waardevol en nog goed herkenbaar.

Het verkavelingspatroon in dit gebied is nog gaaf en zal verstoord worden bij nieuwe ingrepen. Vanuit cultuurhistorisch oogpunt is verdichting van de bebouwing langs de Bergerweg mogelijk ten zuiden van de Molensloot. Verdichting ten noorden van de Molensloot gaat ten koste van de open ruimte en het uitzicht op molen De Viaan en het (te herstellen) zicht op de Sluismolen.

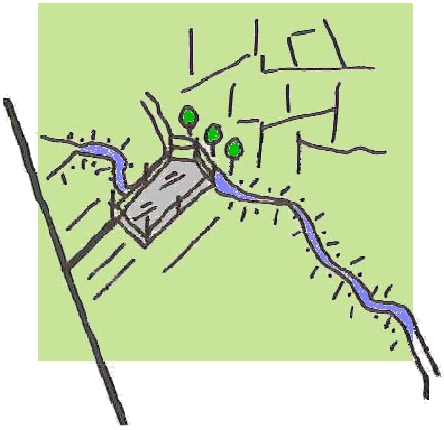

Landschappelijke inpassing Bergerweg Noord

3.3 Mobilisatieterrein Bergen *(MOB Bergen)*

Landschappelijke en ruimtelijke karakteristiek

Het mobilisatiecomplex (MOB) in Bergen vormt een opvallend stedelijke ontwikkeling in een open en groen landschap. Het complex heeft vanaf de buitenzijde een groene, rustige en landschappelijke uitstraling: een groene oase in het open landschap. Het ligt centraal in het open weidegebied van de Bergermeer. Karakteristieke gebouwen in de dichte beplantingsrand geven een indruk van de binnenwereld.

Ruimtelijk kwaliteitsbeleid

MOB-Bergen is geënclaveerd van de ecologische hoofdstructuur. Dit betekent dat het terrein niet aan de natuur terug gegeven hoeft te worden, maar dat een herontwikkeling met een passende invulling mogelijk is. In de gebiedsvisie Bergen zijn ideeën opgenomen om in dit gebied een exclusief, groen en bijzonder Bergens woonmilieu te creëren.

Impact op het landschap

Voor zover de ontwikkeling plaatsvindt binnen de huidige begrenzing met groensingels van het terrein, zal de landschappelijke impact gering zijn.

Landschappelijke inpassing

Op de locatie zijn reeds ruime zones met hoog opgaande beplanting aanwezig die een goede aanleiding vormen voor aanvullende mitigerende maatregelen om installaties verder aan het oog te onttrekken. Te denken valt aan natuurontwikkeling (bosschages en onderbeplantingen) in combinatie met de wateropgave in het omliggende gebied.

Dynamiek van het landschap

Met deze ontwikkeling blijft het geheime en afgesloten karakter van de locatie bestaan. De waarde ligt in het behoud van de locatie als markeringspunt in het landschap.

Cultuurhistorische waarden

De cultuurhistorische waarde van MOB Bergen is hoog. Vliegveld Bergen is een militair strategisch landschap; kenmerkend voorbeeld van een klein Nederland militair vliegveld uit 1938, dat in de periode 1940-45 is gebruikt is geweest bij de Duitse bezetter. Rond het eigenlijke vliegveld zijn de groepsgewijze versterkingen duidelijk herkenbaar in het landschap. Het vliegveld is van belang als historische stedenbouwkundige structuur (opzet bebouwing) en is tevens historisch geografisch van belang: het terrein kent een regelmatige, opstrekkende verkaveling.
Ontwikkeling van MOB Bergen betekent een aantasting van met name de historische bebouwingsstructuur.

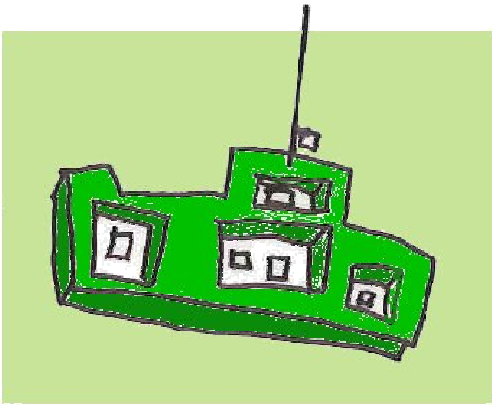

MOB Bergen

3.4 Afweging

	BGM Voorkeur	Bergerweg Noord	MOB Bergen
Landschappelijke en ruimtelijke karakteristiek			
Aansluiting op aanwezige kavelpatronen	++	+	+
Gebruikmakend van aanwezige wegen	+	--	+
Aansluiten op bebouwingspatronen	+	--	o
Aansluiten op installaties/massa's	++	--	o
Ruimtelijk kwaliteitsbeleid			
Passend in ruimtelijk kwaliteitsbeleid	--	--	----
Impact op landschap			
Aansluitend op ruimtelijke samenhang in het gebied	+	--	+
Geen verstoring van de open ruimte	--	--	+
Landschappelijke inpassing			
Mogelijkheden voor mitigerende maatregelen	++	--	++
Dynamiek van het landschap			
Kansen voor structuurversterking landschap	+	--	o
Cultuurhistorische waarden			
Aansluiten op aanwezige waarden	+	+	o
Versterken bestaande waarden	o	--	o

De **voorkeurslocatie BGM** ligt enkele honderden meters ten zuidwesten van de Bergerweg op een oud eiland in de Bergermeerpolder. De locatie zal daarmee zichtbaar zijn vanaf de Bergerweg. Nieuwe opgaande structuren en de vlakke verharding kunnen de beeldkwaliteit beïnvloeden. Na voltooiing van de boringen en afwerking van de locatie zal de huidige situatie hersteld zijn. Door de vestiging op een bestaande locatie zullen door de ontwikkeling de aanwezige cultuurhistorische waarden niet worden aangetast.

De alternatieve locatie **Bergerweg Noord** ligt honderden meters ten noordoosten van de Bergerweg in een open polderlandschap. Ook hier kunnen nieuwe opgaande structuren en de vlakke verharding de beeldkwaliteit beïnvloeden. Na afwerking blijft dit een nieuwe ingreep in een nu nog open gebied, in de buurt van de bestaande BGM locatie die nog tenminste 10 jaar zal blijven bestaan. Het verkavelingspatroon in dit gebied is nog gaaf en wordt verstoord bij nieuwe ingrepen. Open ruimte en uitzicht zijn nu nog belangrijke waarden in dit gebied.

De oude defensie-inrichting **MOB Bergen** is nu al omgeven door bosschages die ook de nieuwe installaties aan het zicht zullen onttrekken. Een puttenterrein op MOB zal daarmee beter in het landschap zijn in te passen en de impact zal gering zijn. De cultuurhistorische waarde van MOB Bergen is hoog als kenmerken voorbeeld van een oud militair strategisch landschap. De ontwikkeling van MOB Bergen betekent een aantasting van de stedenbouwkundige structuur van de bebouwing op het terrein.

Afweging

- **BGM voorkeur** is, na de tijdelijke verstoring van de openheid door de boringen, een voortzetting van de bestaande situatie. Dit heeft geen gevolgen voor de cultuurhistorische waarden in dit gebied.
- **Bergerweg Noord** is een blijvende aantasting van een nu nog karakteristiek open gebied. Een vestiging op deze locatie is landschappelijk slecht inpasbaar en zal de cultuurhistorische waarden aantasten.
- **MOB Bergen** is in samenhang met de gasbehandeling en compressie op dezelfde locatie beoordeeld (zie 4.6). De ontwikkeling van de installaties op deze locatie is landschappelijk goed inpasbaar, maar zal wel de historisch stedenbouwkundige structuur aantasten. Daarom blijft het de vraag of de ontwikkeling hier planologisch juist is.

Alles afwegende heeft het op ruimtelijk/landschappelijk en cultuurhistorisch gebied de voorkeur de puttenlocatie op de voorkeurslocatie BGM te vestigen. MOB Bergen komt op de tweede plaats en Bergerweg Noord op de laatste plaats.

4 LOCATIEALTERNATIEVEN

GASBEHANDELINGSINSTALLATIE

Voor een grootschalige gasbehandelings- en compressieinstallatie is het gebied van het Bergermeerveld niet geschikt. Er zijn daarom alternatieve locaties onderzocht in een meer industriële omgeving. Deze zullen met elkaar worden verbonden en op het hoofdgastransportnet worden aangesloten via ondergrondse pijpleidingen.

Ruimtelijke uitstraling voorgenomen ontwikkeling
De gasbehandelingsinstallatie is qua afmetingen de grootste nieuwe ingreep in het gebied in het kader van de Bergermeer Gas Storage. De installaties zijn tijdens de aanleg en daarna goed herkenbaar in het landschap.
De gasbehandelingsinstallatie heeft de uitstraling van een industriecomplex met hallen en bovengrondsleidingen. Bepaalde onderdelen, zoals de compressorhallen, zullen een hoogte van maximaal 15 meter krijgen. De afblaasmast zal opvallend zichtbaar zijn. hoogte ca. 50 meter.
Het terrein zal eens per week ter inspectie worden bezocht.

Locatiealternatieven
Er zijn een drietal locaties in beeld op het nieuw te ontwikkelen industrieterrein Boekelermeer Zuid 2. Dit is in de nabijheid van de bestaande Piekgasinstallatie in de Boekelermeer Noord. De aanleg van een nieuwe fabriek op een nieuw industrieterrein biedt de mogelijkheid de installatie zo efficiënt mogelijk te bouwen en de overlast voor het milieu en de omgeving te minimaliseren.
Daarnaast zijn een tweetal locaties onderzocht in de buurt van het Bergermeergasveld. Op deze locaties is op de korte termijn een functiewijziging te verwachten, en mogelijk behoort een gasbehandelingsinstallatie tot de mogelijkheden.
Tot slot is een herontwikkeling van de huidige BDF-locatie in Alkmaar beoordeeld in combinatie met een ontwikkeling in de Boekelermeer.

.

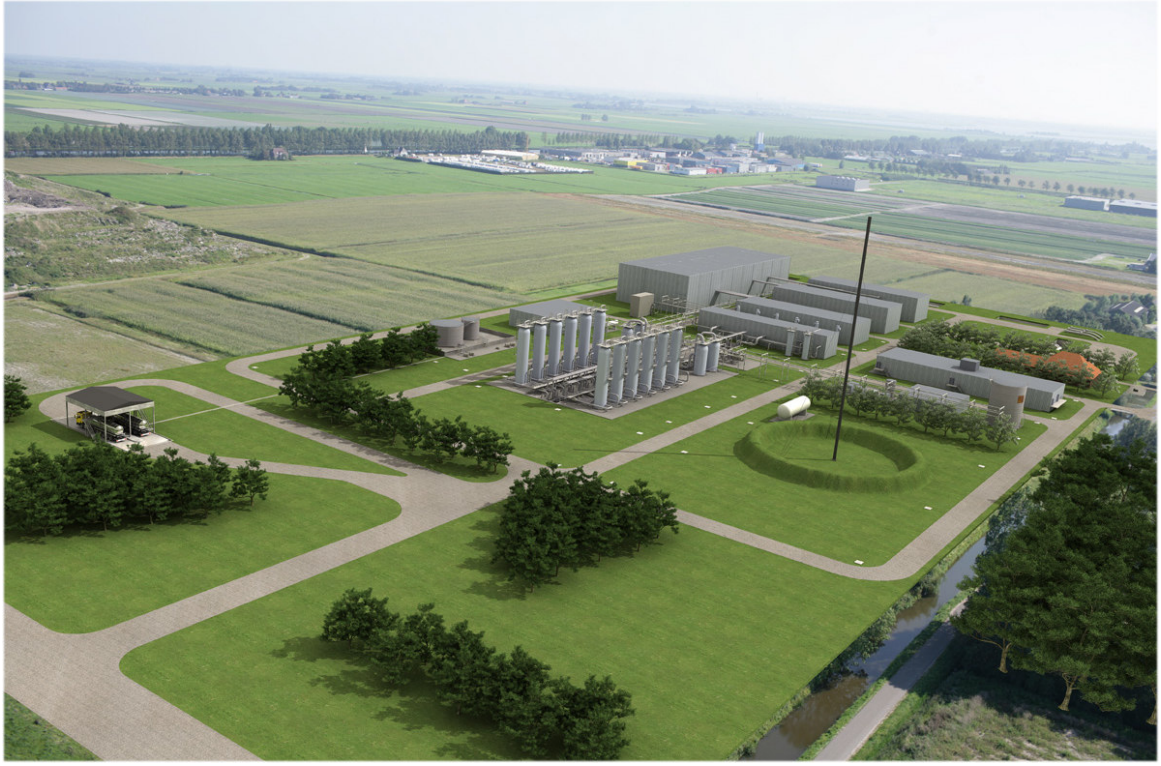

Boekelermeer voorkeurslocatie (Bron: Triple-D)

4.1 Locatie op industrieterrein Boekelermeer Zuid 2 ten oosten van de Boekelermeerweg *(BKM Voorkeur)*

Landschappelijke en ruimtelijke karakteristiek
De Boekelermeer Zuid is een gebied dat zich met de ontwikkeling tot nieuw industrieterrein in de komende jaren sterk van karakter zal veranderen.
De Boekelermeerweg is een oude hoofdroute die onderdeel uitmaakt van het karakteristieke rechtlijnige wegenpatroon van de droogmakerij. Het heeft een groen karakter en kleinschalige bebouwing. In de zone staan een aantal boerderijen met een cultuurhistorisch waarde waarvan geprobeerd wordt ze te handhaven. De gedachte gaat uit naar het onderbrengen van maatschappelijke/representatieve functies van de bedrijven, en het handhaven van karakteristieke erfbeplantingen. Om de identiteit van de Boekelermeerzone te versterken wordt de gehele zone op de huidige lagere ligging gehouden. De bebouwing dient door zijn architectuur in overeenstemming te zijn met de schaalgrootte van de bestaande boerderijen. Door het gebruik van diverse materialen kan een kleinschalig beeld ontstaan.
Vanaf de doorgaande fietsroute via de Boekelermeerweg is de omgeving goed beleefbaar.
In het aangrenzende deelgebied “Romp”overheerst het beeld van hoge hallen/hangar. Er is een heldere ontsluitende route die als een ruit in het nieuwe bedrijventerrein ligt. Deze ruit volgt de verkavelingslijnen. De erftoegangswegen zullen voor een deel binnen de beslotenheid van de hekken van het TAQA-terrein komen te lopen.

Ruimtelijk kwaliteitsbeleid

Het voor dit gebied geldende beeldkwaliteitsplan Boekelermeer Zuid 2 grijpt terug op oorspronkelijke landschappelijke patronen als verkavelingrichtingen, ontginningsassen en waterstructuren. De voorkeurslocatie ligt in het beeldkwaliteitsplan Boekelermeer Zuid 2 zowel binnen de zone langs de Boekelermeerweg, als de aansluitende "Romp".
De duurzaamheidsambitie uit het beeldkwaliteitsplan past binnen de doelstellingen van Taqa.

Impact op de omgeving

De gasbehandelingsinstallatie beslaat een aanzienlijke oppervlakte van het bedrijventerrein Boekelermeer Zuid 2. De ontoegankelijkheid van het terrein voor buitenstaanders staat in contrast met de interessante en gevarieerde invulling.

Ruimtelijke inpassing

Het beeldkwaliteitsplan Boekelermeer Zuid 2 geeft de randvoorwaarden voor een goede ruimtelijke inpassing van het terrein. De maatregelen betreffen een interessante terreininrichting en gevarieerd kleur- en materiaalgebruik van de gebouwen.

Ruimtelijke kenmerken van de zone langs de Boekelermeerweg zijnde cultuurhistorie, het groene karakter, de kleinschalige bebouwing en de lagere ligging. Aansluiting op het beeldkwaliteitsplan is als volgt mogelijk:

- Behoud van de monumentale historische stolpboerderij.
- Hekwerk om boerderij heen laten lopen, zodat deze ook een functie kan krijgen.
- Schaal en diversiteit van de bebouwing langs de Boekelermeerweg variëren in kleur- en materiaalgebruik. Zelfstandige gebouwen, elk met een eigen karakter (sculpturale benadering).
- Groene lijsten rond de bebouwing langs de Boekelermeerweg.

Ruimtelijke kenmerken van de Romp zijn een traditionele verkaveling met een stramienmaat van 100 meter diep, kavelmogelijkheden van minimaal een halve hectare en hoge bebouwingspercentages. De bebouwingspercentages worden met het plan van Taqa niet gehaald. Aansluiting op het beeldkwaliteitsplan is als volgt mogelijk:

- Situering van de bebouwing zoveel mogelijk langs de (interne) hoofdontsluiting.
- Langs (interne) hoofdontsluiting hoogwaardige hedendaagse utilitaire architectuur, metaal (kleurpalet grijs-blauw) in combinatie met metselwerk, platte daken
- Kleurgebruik van de gevels bestaat uit materiaaleigen kleuren.
- Een duidelijke ingang van het terrein langs de Fluorietweg.
- Universeel hekwerk 2 meter (kleur zwart) rond het totale terrein, inclusief Boekelermeerweg.
- Hierbuiten bij de perceelsgrens langs de Fluorietweg/ontsluitingswegen een groenblijvende haag van 1.00 meter hoog.

- Ondersteuning van de interne hoofdontsluiting door zuilvormige bomen (visueel aansluitend op de ruit). Deze kunnen ook voor wandvorming op het terrein aan de zijde van de Fluorietweg zorgen.
- Duurzame inrichting van de open ruimten op het terrein door aansluiting te zoeken bij het groene en blauwe netwerk: hoeveelheid verharding beperken, landschappelijke lijnen oppakken in de terreininrichting, lage bloemrijke vegetatie.

Mogelijk kan in het beeld aansluiting worden gezocht bij de iets noordelijker gelegen ecologische zone. met bedrijven in het groen, waardoor het terrein een meer landgoedachtige uitstraling kan krijgen (industrieel landgoed).

Dynamiek van het gebied

De oorspronkelijke openheid van de strandvlakte is anno 2008 door de aanwezige bebouwing en beplanting versnippert. Het oude landschap maakt plaats voor nieuwe kwaliteiten op basis van historische waarden: verkavelingsrichtingen, ontginningsassen en waterstructuren.

Cultuurhistorische waarden

De Middensloot, met daarlangs een aantal oudere boerderijen, met waardevolle erfbeplantingen is centraal in de droogmakerij nog goed herkenbaar.
Vanaf de strandwal heeft het gebied een langgerekte, opstrekkende verkaveling, haaks op de lengterichting van de strandwal. De rationele verkaveling is duidelijk te zien in de poldersloten. In het verkavelingspatroon van het nieuwe bedrijventerrein is dit versterkt.

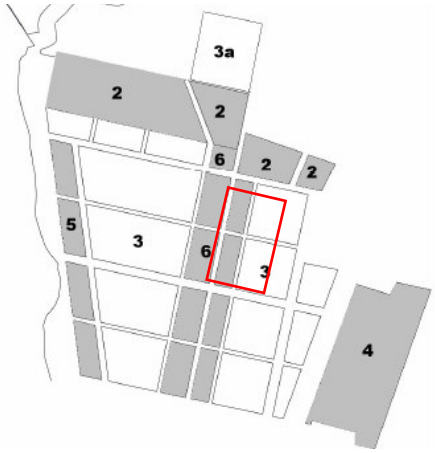

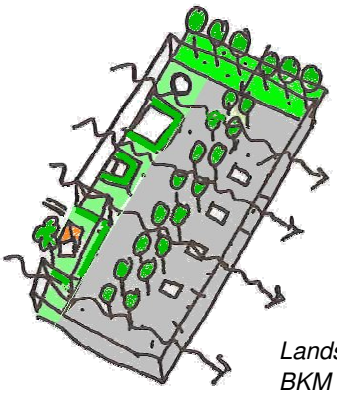

Landschappelijke inpassing BKM Voorkeur

4.2 Locatie op industrieterrein Boekelermeer Zuid 2 ten westen van de Boekelermeerweg *(BKM West)*

Landschappelijke en ruimtelijke karakteristiek

De Boekelermeer Zuid is een gebied dat met de ontwikkeling tot nieuw industrieterrein in de komende jaren sterk van karakter zal veranderen.
Er is een heldere onsluitende route die als een ruit in het nieuwe bedrijventerrein ligt. Deze ruit volgt de verkavelingslijnen. Langs de hoofdontsluiting vormen bedrijven met zo veel mogelijk gevelwand een duidelijk front. Bedrijven met relatief veel buitenopslag (lees: veel bedrijfsruimte rond de gebouwen) worden langs de erftoegangswegen gesitueerd.
BKM West is aan alle zijden door wegen omsloten.

Ruimtelijk kwaliteitsbeleid

Het voor dit gebied geldende beeldkwaliteitsplan Boekelermeer Zuid 2 grijpt terug op oorspronkelijke landschappelijke patronen als verkavelingrichtingen, ontginningsassen en waterstructuren.
De alternatieve locatie ligt binnen het deelgebied “Romp”, waar volgens het beeldkwaliteitsplan de grootschalige bedrijvigheid wordt gesitueerd. Uitgangspunt is het tegengaan van vermenging tussen grootschalige en kleinschalige bedrijvigheid.
De duurzaamheidsambitie uit het beeldkwaliteitsplan past binnen de doelstellingen van Taqa.

Impact op de omgeving

De gasbehandelingsinstallatie beslaat een aanzienlijke oppervlakte van het bedrijventerrein Boekelermeer Zuid 2. De ontoegankelijkheid van het terrein voor buitenstaanders staat in contrast met de interessante en gevarieerde invulling.

Ruimtelijke inpassing

Het beeldkwaliteitsplan Boekelermeer Zuid 2 geeft de randvoorwaarden voor een goede ruimtelijke inpassing van het terrein. De maatregelen betreffen de situering van de gebouwen, een interessante terreininrichting en bescheiden kleur- en materiaalgebruik.

Ruimtelijke kenmerken van de Romp zijn een traditionele verkaveling met een stramienmaat van 100 meter diep, kavelmogelijkheden van minimaal een halve hectare en hoge bebouwingspercentages. De bebouwingspercentages worden met het plan van Taqa niet gehaald. Aansluiting op het beeldkwaliteitsplan is als volgt mogelijk:

- Situering van de bebouwing zoveel mogelijk langs de hoofdontsluiting.
- Langs hoofdontsluiting hoogwaardige hedendaagse utilitaire architectuur, metaal (kleurpalet grijs-blauw) in combinatie met metselwerk, platte daken
- Kleurgebruik van de gevels bestaat uit materiaaleigen kleuren.
- Een duidelijke ingang van het terrein langs de hoofdontsluiting.
- Universeel hekwerk 2 meter (kleur zwart) rond terrein.
- Hierbuiten bij de perceelsgrenzen langs de ontsluitingswegen een groenblijvende haag van 1.00 meter hoog.
- Ondersteuning van de hoofdontsluiting door zuilvormige bomen. Parallel hieraan kunnen deze bomen ook op het terrein van Taqa een bijdrage leveren aan de gewenste wandvorming.
- Duurzame inrichting van de open ruimten op het terrein door aansluiting te zoeken bij het groene en blauwe netwerk: hoeveelheid verharding beperken, landschappelijke lijnen oppakken in de terreininrichting, lage bloemrijke vegetatie.

Dynamiek van het gebied

De oorspronkelijke openheid van de strandvlakte is anno 2008 door de aanwezige bebouwing en beplanting versnippert. Het oude landschap maakt plaats voor nieuwe kwaliteiten op basis van historische waarden: verkavelingsrichtingen, ontginningsassen en waterstructuren.

Cultuurhistorische waarden
Vanaf de strandwal heeft het gebied een langgerekte, opstrekkende verkaveling, haaks op de lengterichting van de strandwal. De rationele verkaveling is duidelijk te zien in de poldersloten. In het verkavelingspatroon van het nieuwe bedrijventerrein is dit versterkt.

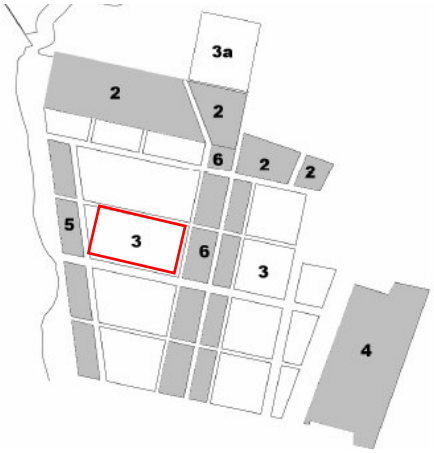

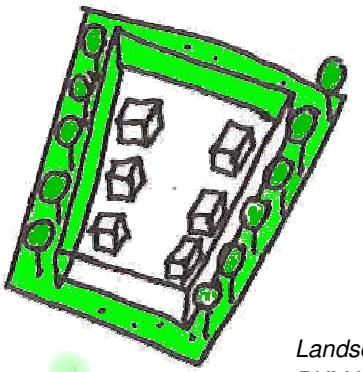

Landschappelijke inpassing BKM West

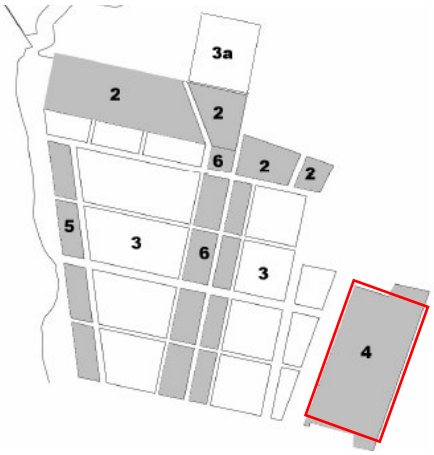

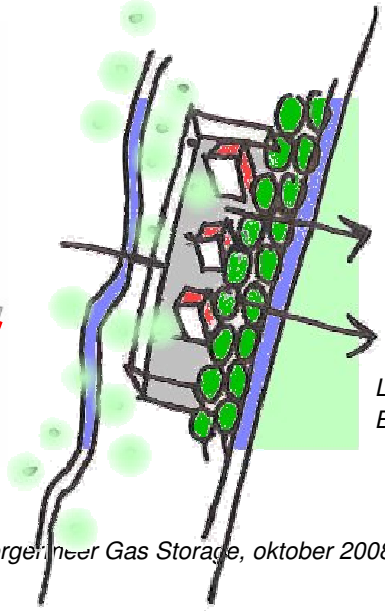

Landschappelijke inpassing BKM Oost

4.3 Locatie op industrieterrein Boekelermeer Zuid 2 langs het Noordhollandsch Kanaal *(BKM Oost)*

Landschappelijke en ruimtelijke karakteristiek

Alternatief BKM Oost is gelegen in de Boekelerpolder. Dit is een langwerpige polder tussen twee droogmakerijen in, de Boekelermeer en de Schermer. Het is een open polder met weinig beplanting en kent een regelmatige verkaveling. Doordat dit een polder is en geen droogmakerij ligt het land iets hoger dan zijn omgeving. Samen met de Boekelermeer zal ook deze polder bebouwd worden.

Van de Boekelderpolder is weinig meer te vinden in het gebied. Een groot deel is onder de afvalstort verdwenen.

Ruimtelijk kwaliteitsbeleid

Het voor dit gebied geldende beeldkwaliteitsplan Boekelermeer Zuid 2 grijpt terug op oorspronkelijke landschappelijke patronen als verkavelingrichtingen, ontginningsassen en waterstructuren.

De alternatieve locatie ligt binnen het deelgebied “Vaarwatergebonden bedrijvigheid”. Zwaardere en grootschalige bedrijven, die behoefte hebben aan een eigen overslagmogelijkheid weg-water kunnen hier een plek krijgen. De gasbehandelings- en compressieinstallatie is niet watergebonden, maar past wel binnen het ruige industriële beeld langs het kanaal.

Impact op de omgeving

De gasbehandelingsinstallatie beslaat een aanzienlijke oppervlakte van het bedrijventerrein Boekelermeer Zuid 2. De ontoegankelijkheid van het terrein voor buitenstaanders staat in contrast met de interessante en gevarieerde invulling.

Ruimtelijke inpassing

Het beeldkwaliteitsplan Boekelermeer Zuid 2 geeft de randvoorwaarden voor een goede ruimtelijke inpassing van het terrein. Aansluiting op het beeldkwaliteitsplan is als volgt mogelijk:

- Concentratie van de bebouwing aan de zijde van het Noordhollandsch kanaal.
- Om bestaande bomen langs het Noordhollandsch kanaal zoveel mogelijk te behouden blijft de eerste 20 meter van de kade onbebouwd.
- De bebouwing heeft een hallen-/hangar-achtige uitstraling.
- Duurzame inrichting van de open ruimten op het terrein door aansluiting te zoeken bij het groene en blauwe netwerk: hoeveelheid verharding beperken, landschappelijke lijnen oppakken in de terreininrichting, lage bloemrijke vegetatie.
- Op het terrein schermen van populieren.
- Ecologische invulling achterzijde van het terrein, entree van het gebied.

Dynamiek van het gebied

In combinatie met de plaatsing van windmolens in de oostelijke ringvaartzone liggen er kansen voor een duurzame inrichting van met name de ingang van het terrein.

Cultuurhistorische waarden

Kenmerkend voor de 19^{e} eeuw is de aanleg van een groot aantal kanalen. Het Noordhollandsch kanaal, tussen Amsterdam en Den Helder, is aangelegd om een betere verbinding te krijgen tussen Amsterdam en de Noordzee. Het Noordhollandsch Kanaal is door de boombeplanting op de dijk als ruimtelijk element duidelijk aanwezig en vormt een visuele afscheiding naar de achterliggende polder de Schermer, een gebied met een cultuurhistorische waarde.
De beplanting langs het Noordhollandsch kanaal vormt een belangrijke randvoorwaarde bij de ontwikkeling van het plan.
Het deel van de Boekelerpolder dat binnen het plangebied valt is “Oud Land”. Hier zijn archeologische vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen bekend.

4.4 Locatie in de Westrand van Alkmaar *(Alkmaar Westrand)*

Landschappelijke en ruimtelijke karakteristiek

Het landschap ten westen van de ringweg van Alkmaar is een rommelzone. Scholen-, sport- en kantorencomplexen wisselen elkaar hier af. Toch heeft het een groen karakter en is aantrekkelijk als uitloopgebied. Er is ruimte, maar deze is beperkt.
De locatie ligt aan de Middentocht, ingeklemd tussen de Hoeverweg en de Meerweg. Het gebied is open, op enkele beplante erven langs de wegen na.

Ruimtelijk kwaliteitsbeleid

De westrand is zowel een landelijk als een stedelijk gebied. Bij de toekomstige ontwikkeling van het gebied dient zorgvuldig met de cultuurhistorische waarden te worden omgegaan. De rol van de westrand als uitloopgebied kan worden versterkt.

Impact op het landschap

Alle verdichting gaat ten koste van de openheid van het poldergebied. In landschappelijk opzicht is er geen duidelijke begrenzing van de stedelijke uitbreiding. Bijzonder zijn de openheid en de vergezichten. Het gebied is aantrekkelijk voor recreatief medegebruik. De ontwikkeling van een gasbehandelingsinstallatie is een grote, afgesloten fabrieksterrein, niet passend bij het huidige gebruik van dit deel van de polder.

Landschappelijke inpassing

De Westrand kenmerkt zich door een afwisseling van open en gesloten ruimtes. Een groene omkadering van het terrein is wenselijk en denkbaar. De terreininrichting kan dan aansluiten op het aanwezige rationele verkavelingspatroon. Oriëntatie van de bebouwing op de Hoeverweg.
Aan de zuidzijde van het terrein kan langs de Meerweg kan het tracé van de voormalige tramlijn geaccentueerd worden met een stevige laanbeplanting.

Dynamiek van het landschap

De begrenzing van de Westrand van Alkmaar is onduidelijk. Voorkomen moet worden dat het open poldergebied steeds verder wordt verdicht. De ontwikkeling van Alkmaar Westrand valt buiten de visuele ruimtelijke begrenzing van dit gebied, en betekent dus een afname van de openheid. De industriële ontwikkeling belemmert toekomstige ontwikkelingen die beter passen in het beeld van de Westrand.

Cultuurhistorische waarden

Door de verschillen in percelering, de grote mate van gaafheid, de vrijwel intacte toestand van de ringvaart en ringsloot heeft de Egmondermeer een buitengewone cultuurhistorische betekenis. Daar komt nog bij dat de droogmakerij, samen met de Bergermeepolder, het eerste grote droogleggingsproject in ons land was.
In dit gebied liggen allerlei kleine poldertjes (Visscherijmolenpolder/ Geestmolenpolder/ Boschmolenpolder) tussen de Egmondermeer en de Bergermeer in. De historische kavelpatronen in dit gebied zijn goed bewaard gebleven.
De cultuurhistorische betekenis van het gebied is onvoldoende bekend. Inrichting van een cultuurhistorische wandel- of fietsroute, mogelijk gecombineerd met informatiebordjes of een routebeschrijving, zou de bekendheid met dit bijzondere gebied versterken en een draagvlak vormen voor het behoud en de verdere ontwikkeling van de cultuurhistorische waarden.

Landschappelijke inpassing Alkmaar Westrand

4.5 Mobilisatieterrein Bergen *(MOB Bergen)*

Landschappelijke en ruimtelijke karakteristiek

Het mobilisatiecomplex (MOB) in Bergen vormt een opvallend stedelijke ontwikkeling in een open en groen landschap. Het complex heeft vanaf de buitenzijde een groene, rustige en landschappelijke uitstraling: een groene oase in het open landschap. Het ligt centraal in het open weidegebied van de Bergermeer. Karakteristieke gebouwen in de dichte beplantingsrand geven een indruk van de binnenwereld.

Ruimtelijk kwaliteitsbeleid

MOB-Bergen is geënclaveerd van de ecologische hoofdstructuur. Dit betekent dat het terrein niet aan de natuur terug gegeven hoeft te worden, maar dat een herontwikkeling met een passende invulling mogelijk is. In de gebiedsvisie Bergen zijn ideeën opgenomen om in dit gebied een exclusief, groen en bijzonder Bergens woonmilieu te creëren.

Impact op het landschap

Voor zover de ontwikkeling plaatsvindt binnen de huidige begrenzing met groensingels van het terrein, zal de landschappelijke impact gering zijn.

Landschappelijke inpassing

Op de locatie zijn reeds ruime zones met hoog opgaande beplanting aanwezig die een goede aanleiding vormen voor aanvullende mitigerende maatregelen om installaties verder aan het oog te onttrekken. Te denken valt aan natuurontwikkeling (bosschages en onderbeplantingen) in combinatie met de wateropgave in het omliggende gebied.

Dynamiek van het landschap

Met deze ontwikkeling blijft het geheime en afgesloten karakter van de locatie bestaan. De waarde ligt in het behoud van de locatie als markeringspunt in het landschap.

Cultuurhistorische waarden

De cultuurhistorische waarde van MOB Bergen is hoog. Vliegveld Bergen is een militair strategisch landschap; kenmerkend voorbeeld van een klein Nederland militair vliegveld uit 1938, dat in de periode 1940-45 is gebruikt is geweest bij de Duitse bezetter. Rond het eigenlijke vliegveld zijn de groepsgewijze versterkingen duidelijk herkenbaar in het landschap. Het vliegveld is van belang als historische stedenbouwkundige structuur (opzet bebouwing) en is tevens historisch geografisch van belang: het terrein kent een regelmatige, opstrekkende verkaveling.
Ontwikkeling van MOB Bergen betekent een aantasting van met name de historische bebouwingsstructuur.

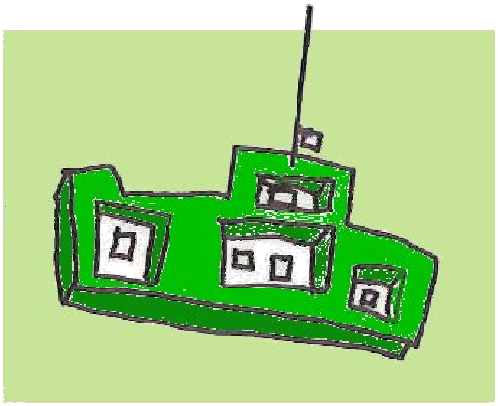

MOB Bergen

4.6 BDF Koedijk in combinatie met locatie op industrieterrein Boekelermeer Zuid 2 ten oosten van de Boekelermeerweg *(Compressie BDF/Behandeling BKM)*

Bergen gas Droog Installatie

BKM Voorkeur

Het locatiealternatief betreft een scheiding van de gasbehandeling en de compressie over twee locaties: de Bergen gas Droog Installatie (BDF) en BKM Voorkeur *(voor de beschrijving van de locatie BKM Voorkeur wordt verwezen naar paragraaf 4.1).*

Landschappelijke en ruimtelijke karakteristiek
Bergen Drying Facilities (BDF) is gesitueerd aan het Noordhollandsch Kanaal ter hoogte van Koedijk. De locatie wordt ingesloten door het nieuwe en het oude tracé van de Helderse weg. TAQA Energy behandelt op de BDF momenteel aardgas uit de velden in de omgeving van Alkmaar. Het is een industrieterrein omgeven door een stevige groensingel. De locatie is gelegen nabij dicht bewoond gebied.

Ruimtelijk kwaliteitsbeleid
De bestemming van het gebied sluit aan bij het huidige gebruik.

Impact op het gebied
Om deze locatie geschikt te maken moeten de bestaande installaties worden gesloopt om plaats te maken voor de nieuwe.

Ruimtelijke inpassing
De BDF is gelegen achter een dichte groensingel, die waar nodig versterkt kan worden.

Dynamiek van de omgeving
Met deze ontwikkeling blijft het geheime en afgesloten karakter van de locatie bestaan. De waarde ligt in het behoud van de locatie als markeringspunt langs het kanaal.

Cultuurhistorische waarden
De locatie ligt langs de Kogendijk. De Kogendijk, voorheen Zuurvensdijk, uit de late middeleeuwen, heeft een grote samenhang met het landschap. De Zuurvensdijk liep van Zanegeest in de richting van Alkmaar. De dijk is als zodanig nog goed herkenbaar. Dit soort lokale dijkjes zijn provinciaal en nationaal tamelijk zeldzaam.
De locatie ligt ook aan het Noordhollandsch kanaal, nabij de vlotbrug van Koedijk. Aan de overzijde van het kanaal loopt de Westfriese Omringdijk, een belangrijk provinciaal monument. Langs de locatie zijn enkele historische stolpboerderijen aanwezig.

De aanwezige cultuurhistorische waarden worden door de ontwikkeling niet aangetast. Overwogen kan worden om een deel van de beplanting in de buurt van de Sluismolen te verwijderen om de visueel-ruimtelijke relatie tussen de molens aan de oostkant van de Martin Luther Kingweg en het landelijke gebied ten westen daarvan mogelijk te maken.

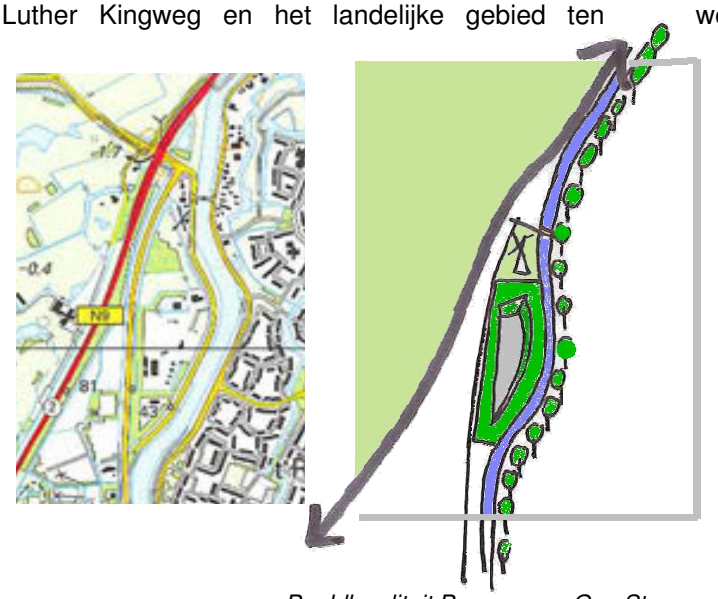

Landschappelijke inpassing BDF

4.7 Afweging

	BKM Voorkeur	BKM West	BKM Oost	Alkmaar Westrand	MOB Bergen	Compressie BDF/ Behandeling BKM Voorkeur
Landschappelijke en ruimtelijke karakteristiek						
Aansluiting op aanwezige kavelpatronen	+	++	+	o	+	+
Gebruikmakend van aanwezige wegen	++	++	++	+	+	++
Aansluiten op bebouwingspatronen	+	+	--	--	o	+
Aansluiten op installaties/massa's	+	+	+	_	o	++
Ruimtelijk kwaliteitsbeleid						
Passend in ruimtelijk kwaliteitsbeleid	+	+	--	--	----	+
Impact op landschap/ omgeving						
Aansluitend op ruimtelijke samenhang in het gebied	+	+	+	--	+	+
Geen verstoring van de (open) ruimte	(++)	(++)	(+)	--	+	(++)
Landschappelijke/ruimtelijke inpassing						
Mogelijkheden voor mitigerende maatregelen	++	++	++	o	++	++
Dynamiek van het landschap/gebied						
Kansen voor structuurversterking landschap	+	+	+	--	o	+
Cultuurhistorische waarden						
Aansluiten op aanwezige waarden	+	+	o	--	o	+
Versterken bestaande waarden	+	o	+	o	o	+

Afweging

- Voor alle locatieopties geldt dat de installaties tijdens de aanleg en daarna duidelijk zichtbaar zullen zijn in het landschap. De locatiealternatieven op Boekelermeer Zuid 2 (BKM Voorkeur, BKM West, en BKM Oost) passen ruimtelijk en landschappelijk het best in de omgeving door de vestiging op een industrieterrein dat hiervoor bestemd is. Wel behoeft de uitstraling van het terrein naar de openbare weg nader onderzoek. BKM sluit niet aan bij de gewenste watergebonden ontwikkeling, maar past in het industriële ruimtelijke beeld langs het Noordhollandsch kanaal. De locatiealternatieven zullen geen cultuurhistorische waarden aantasten. Deze kwaliteiten zijn opgenomen in het beeldkwaliteitsplan Boekelermeer Zuid 2.
- **MOB Bergen** is in samenhang met het puttenterrein op dezelfde locatie beoordeeld (zie 3.3). De ontwikkeling van de installaties op deze locatie is landschappelijk goed inpasbaar; de aanwezige bosschages zullen de installaties voor een belangrijk deel aan het oog onttrekken. De ontwikkeling op het MOB-terrein tast wel de historische stedenbouwkundige structuur aan. Daarom blijft het de vraag of de ontwikkeling hier, midden in open (natuur-)gebied, planologisch gewenst is. Ook is deze ontwikkeling strijdig met de gewenste ontwikkeling en het gebruik van het terrein.
- **Compressie op BDF** betekent een bestaande activiteit en heeft dus ruimtelijk een beperkte impact. Ook hier geldt dat de rond de BDF aanwezige bosschages de installaties voor een belangrijk deel aan het oog zullen onttrekken. Voor de behandelingsinstallatie op Boekelermeer Zuid 2 gelden dezelfde punten als voor BKM Voorkeur. Ruimtelijk is de spreiding over twee locaties minder gewenst. Dit locatiealternatief tast geen cultuurhistorische waarden aan.
- **Alkmaar Westrand** betekent een nieuwe ontwikkeling in een nu nog karakteristiek open gebied en is een blijvende aantasting van dit groene gebied. De vestiging van een dergelijke industriële installatie is strijdig met de gewenste landschappelijke en recreatieve ontwikkeling en het gebruik van dit gebied. Het complex zal erg detoneren met de aanwezige ruimtelijke situatie. Ook zullen de cultuurhistorische waarden hier behoorlijk worden aangetast.

Vanuit ruimtelijk/landschappelijk oogpunt heeft het de voorkeur de behandelings- en compressie-installaties op het bedrijventerrein Boekelermeer Zuid 2 te vestigen. Vanwege de hogere milieu-categorisering is BKM Voorkeur de voorkeurslocatie. BKM West is bestemd voor bedrijven met een lagere milieucategorie en BKM Oost voor vaarwatergebonden bedrijven. Deze twee alternatieven komen daarom op de tweede plaats. De ontwikkeling van Alkmaar Westrand ten behoeve van een behandelings- en compressie-installatie is ruimtelijk het minst gewenst en komt als alternatieve locatie op de laatste plaats.

5 LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

LEIDINGENTRACÉS

Het karakter van het landschap ten westen en zuiden van Alkmaar wordt bepaald door de openheid, maar ook door beeldbepalende elementen zoals dijken en waterlopen. Veel van deze elementen hebben cultuurhistorische waarden. De provincie wil het streekeigen karakter, de structuur van het landschap en de kenmerkende elementen behouden en herstellen. Voor het transport van gas tussen de puttenlocatie en de behandelingslocatie en voor de aansluiting op het landelijke aardgasnet zullen een aantal ondergrondse pijpleidingen worden aangelegd. Met de tracering is zoveel mogelijk rekening gehouden met landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Tijdelijke ontwikkeling

Met de aanleg van de leidingen vindt een verstoring van de te doorkruisen gebieden en infrastructuur plaats. Uitgangspunt is de minimalisatie van de grootte van het verstoorde gebied (routes zo kort mogelijk houden) en het weer zo snel mogelijk herstellen van de doorgraven gebieden.
Het tracé doorsnijdt in de gemeente Heiloo gebieden met hoge cultuurhistorische waarden. De pijpleidingen tussen de Boekelermeer zuid 2 en de Bergermeer doorkruisen het Heiloo□rbos en het weidegebied rond de westelijke ring van Alkmaar.
De aanleg van gastransportleidingen vergt een ontgraving tot enkele meters. Bij aanleg in den droge wordt de grond laag vrijwel geheel teruggezet in de oorspronkelijke opbouw. Blijvende effecten op het watervoerende pakket (zoals beïnvloeding van de grondwaterstroming)worden daarmee voorkomen. De effecten zijn op grote delen van het tracé slechts tijdelijk. De doorsnijding van de overige waardevolle patronen en structuren bestaat uit watergangen (sloten), dijken en kavelwegen. Deze doorsnijdingen worden al ontzien bij de aanleg of hersteld, door het toepassen van een boring of herstel van het slootprofiel.
Omdat het Heiloo□rbos als onderdeel van het landgoed Nijenburg een beschermd gebied is (rijksmonument), zullen de leidingen voor een groot deel door middel van gestuurde boringen worden aangelegd. Voor de rest van het tracé zullen de leidingen in principe in een sleuf worden gelegd, maar kruisingen met wegen en waterlopen kunnen waar nodig ook worden geboord.

Toekomstig beeld

Bij de voorgenomen activiteit wordt de visueel ruimtelijke situatie na de ingreep zo veel mogelijk hersteld. Uitgangspunt is dat landschappelijk waardevolle elementen en structuren waar mogelijk na de ingreep worden teruggebracht in oorspronkelijke staat.
Ter plaatse van de aansluitingen op mogelijk de beide Gasunieleidingen zijn voorzieningen vereist om de pijpleidingen op gezette tijden schoon te maken en periodiek te inspecteren.

Waardevol landschapselement/ -patroon	**Landschappelijke dragers**
Bergermeerppolder en Egmondermeerpolder	Oud land (regelmatig strokenverkaveling) en nieuw land (onregelmatige blokken) Ringsloot en ringdijk, centrale Molensloot, molens Verspreid liggende bebouwing met erfbeplanting Zeer open karakter Groene waarde, stiltegebied
Heilooërbosschen	Bosgebied met dichte bosrand Kennemerstraatweg Formele lanen met zichtassen Kleinschaligheid Villa-achtige bebouwing in het bos
Oosterzijpolder	Onregelmatige blokverkaveling Ringdijk Patroon kreek Openheid
Boekelermeerpolder/ Boekelerpolder	Ringsloot en ringdijk, centrale molentocht Van oudsher regelmatige strokenverkaveling, oost-west, smalle percelen, smalle kavelsloten Boekelermeerweg is een oude, centrale hoofdroute met monumentale boerderijen Dubbele bomenrij op de Boekelerdijk
De Schermer	Gebied heeft een duidelijke rand, de dijk Bomenrij langs het Noordhollandsch kanaal Noorder- en Zuidervaart staan loodrecht op elkaar Geometrische inrichting van de polder, bomenrijen Watersysteem is beeldbepalend voor de polder Molens en molentochten in een regelmatig patroon loodrecht op de Noorder- en Zuidervaart Openheid in het gebied

BGM: voormalige winlocatie

6 LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

UITWERKING GASOPSLAG BGM VOORKEUR

De ontwikkeling
De ontwikkeling betreft het geschikt maken van de aanwezige puttenlocatie voor tijdelijke gasopslag. Dit zal vooral ondergronds plaatsvinden. Hieroverheen ligt een groot veld vloeistofdichte terreinverharding. Pijpleidingen en installaties zullen allen verdiept in kelders worden aangelegd. Hierdoor zal vanaf de Bergerweg geen zicht zijn op de installaties.

Landschappelijke inpassing
De logische keuze voor de locatie vanwege de directe ligging boven het Bergermeergasveld maakt het tevens mogelijk de bestaande landschappelijke inpassing van de aanwezige installaties aan te passen en te versterken. Het conceptuele uitgangspunt is inpassen.

Terreinafscherming
De huidige inrichting van het terrein laat al een goed landschappelijke inpassing zien: door het terrein ruimtelijk niet te accentueren, en het materiaalgebruik eerlijk en herkenbaar te houden, valt het terrein minder op dan bij afscherming met een zware groensingel of een strakke bomenrij. De droogmakerij is zeer open van karakter en dit is de basis voor het ontwerp. Door de ligging op een eiland is geen terreinafscherming noodzakelijk.

Terreininrichting en oeverbescherming
Het terrein wordt niet voorzien van beplantingen om verdere verbrokkeling van de open ruimte te voorkomen. Landschappelijke inpassing is mogelijk door verbijzondering van het “eiland”.

De terreinverharding met vloeistofdichte lagen is nogal dominant aanwezig. De locatie ligt op enige afstand van de Bergerweg. Om het zicht op het asfalt nog meer af te schermen, wordt rond het perceel een 0.5 meter hoog grondtalud opgeworpen. Hiermee wordt de horizon als het ware “opgetild” en valt de verharding door de grote waarnemingsafstand volledig weg achter het talud. Daarnaast zijn er kansen voor natuurontwikkeling (plas-drassituaties) op de oevers langs de installatie.

Bebouwing
De openheid van het gebied dient zo min mogelijk verstoord te worden, daarom zullen alle putten ondergronds worden gebracht. Dit betekent een verbetering ten opzichte van de bestaande situatie.

De bovengrondse bebouwing voor de Bergermeer is beperkt en tijdelijk. De omhulling van de zichtbare installaties en gebouwen is beeldbepalend in het landschap. Uitgangspunt is een herkenbare industriële uitstraling en geen zware massa's. Door de tijdelijke bebouwing zo compact mogelijk ontwerpen zowel qua oppervlakte al qua hoogteligging zal geen verslechtering van de bestaande situatie ontstaan.

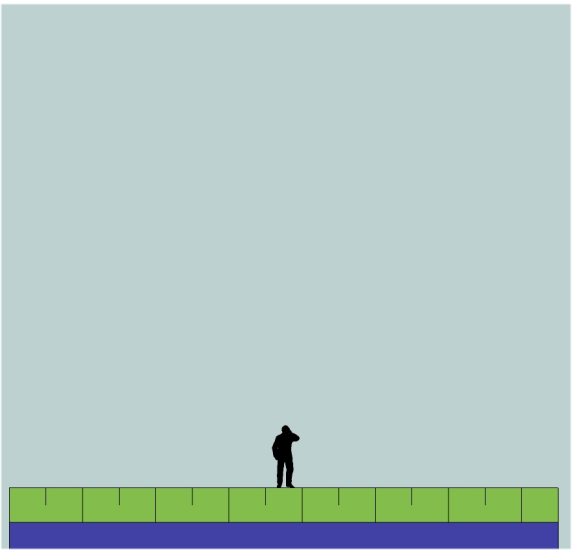

Uitgangssituatie: ondergrondse gasputten

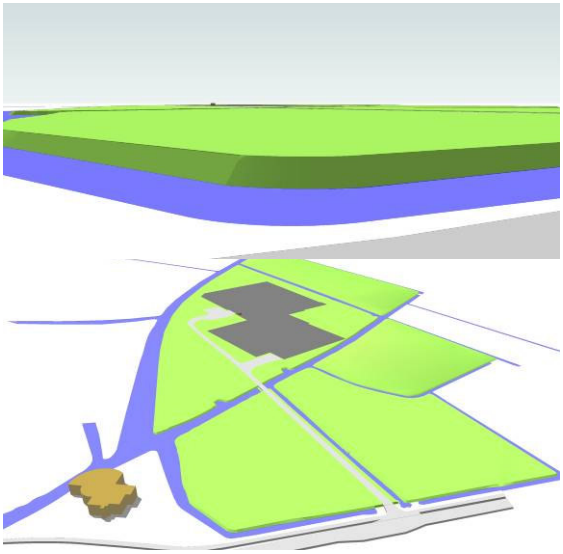

Ontwikkeling ter grootte van bestaande verharding

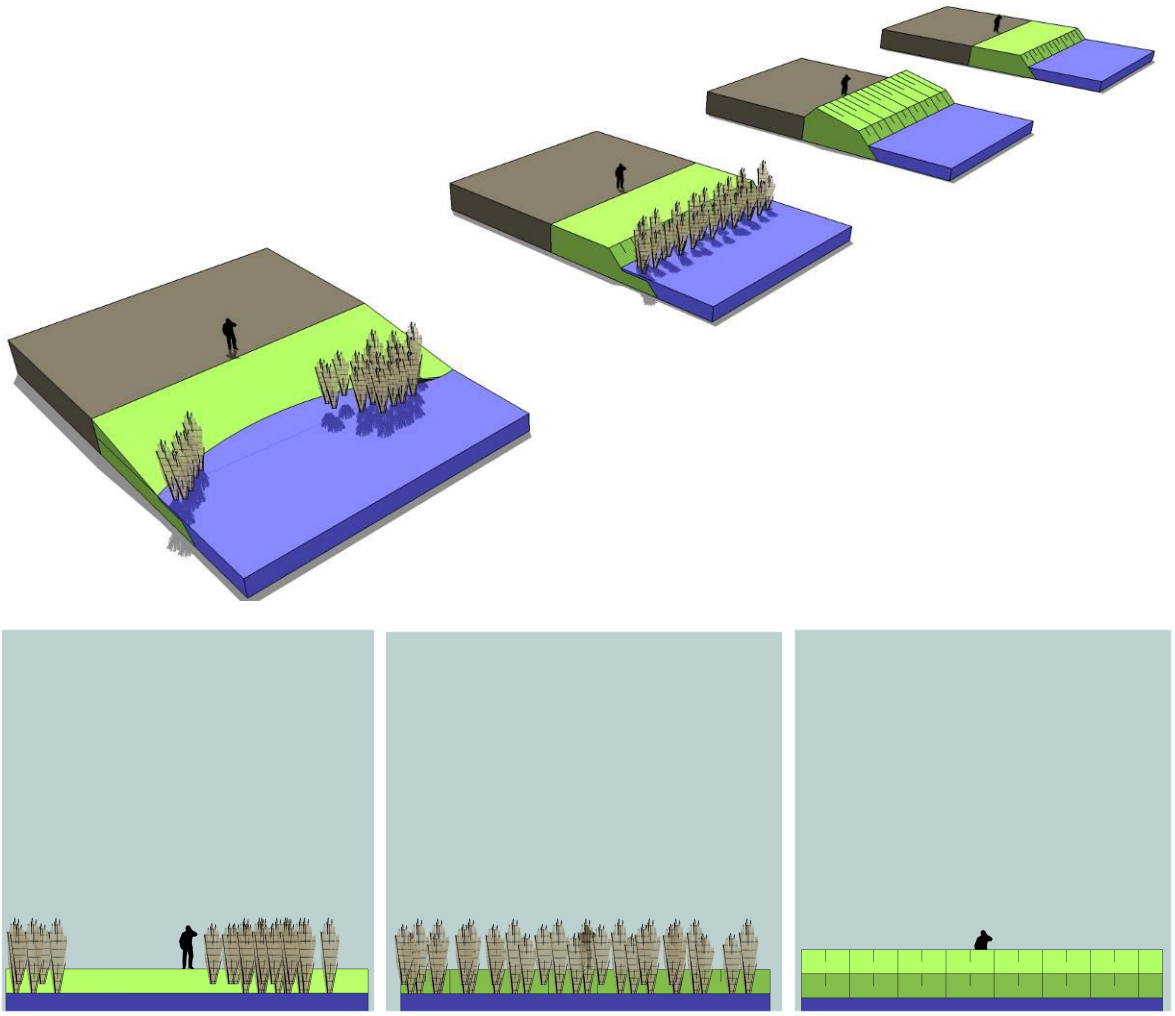

Landschappelijke inpassing slootkant om asfalt aan oog te onttrekken, natuurlijke invulling

BKM: agrarisch gebied wordt bedrijventerrein

7 LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

UITWERKING GASBEHANDELINGSINSTALLATIE BKM VOORKEUR

De ontwikkeling

De gasbehandelingsinstallatie oogt als een complexe industriële activiteit met een functioneel bepaalde afwisseling van loodsen, buizensystemen en open ruimte. De hoogte van de verschillende elementen verschilt sterk, evenals de massa. De gebouwen en installaties liggen overwegend in het gras, de ruimtevormende werking is gering.

Landschappelijke inpassing

Door de landschappelijke maatregelen en aandacht voor de architectonische vormgeving zullen de te bouwen installaties op een zorgvuldige wijze aansluiten bij de ruimtelijke wensen zoals geformuleerd in het beeldkwaliteitsplan. De maatregelen zullen alleen op de locatie zelf plaatsvinden. De functies hebben een herkenbare vorm.
Het conceptuele uitgangspunt is accentueren.

Terreinafscherming
De afrastering van het terrein sluit aan bij de omliggende bedrijven. Op de erfgrens komt een hekwerk, universeel, kleur zwart.
Het beeldkwaliteitsplan benoemt een 1 meter hoge Ligusterhaag op de perceelsgrenzen langs de ontsluitingswegen als bindend element. Om de continuïteit van de wegprofielen in ieder geval visueel te behouden, dient deze in ieder geval langs de Fluorietweg, maar ook langs het (verlengde van) de Maansteenweg gesitueerd te worden.

Een deel van wat als openbare weg in het beeldkwaliteitsplan is getekend (de Maansteenweg) is, door de noodzaak het terrein te omheinen, afgesloten. Het is belangrijk de ontsluitingsweg visueel wel aan te laten sluiten op het omliggende stratenpatroon. Door deze weg te voorzien van laanbeplanting blijft de visuele relatie met de rest van het bedrijventerrein intact.

Terreininrichting
Het ontwerp van de gasbehandelingsinstallatie heeft geen duidelijke richting. Deze wordt in het gebied ingepast door oorspronkelijke landschappelijke structuur voelbaar te maken op het terrein: kavelrichting, grondtaluds, beplantingen.

Van oost naar west compartimenteren lage grondtaluds het immense terrein. De dijkjes accentueren de kavelrichting.
Aan de zijde van de Boekelermeerweg worden deze dijkjes begeleid met struikvormige beplantingen (bijvoorbeeld wilgen). Hierdoor ontstaat een erfachtige sfeer aan deze zijde.
De open zone langs de Fluorietweg wordt natuurlijk ingericht (lage bloemrijke vegetatie), aansluitend op de duurzame inrichting van het openbare groen in het terrein. Om enigszins massa langs deze hoofdontsluiting te creëren wordt hier een forse dubbele bomenrij aangeplant.
Door buitenopslag in het buitenlandschap te vermijden, wordt verrommeling van het terrein voorkomen.

Bebouwing langs de Boekelermeerweg
Langs de Boekelermeerweg blijft de bestaande stolp met de oude erfbeplanting gehandhaafd. Bebouwing langs de weg dient hier qua maat en schaal op aan te sluiten. Het terrein is zodanig opgezet dat wandvorming langs de weg wordt voorkomen. De individualiteit van de gebouwen aan deze zijde kan geaccentueerd worden. Mogelijkheden zijn bijvoorbeeld kleurgebruik, belettering en inrichting van het terrein. De gebouwen dienen geen achterkantuitstraling te hebben. Gezien de functie van de Boekelermeerweg als belangrijke recreatieve route zijn hier opvallende gebouwen en oplossingen mogelijk.
De zone langs de Boekelermeer wordt niet opgehoogd bij de ontwikkeling van het bedrijventerrein. Dit betekent dat elk individueel gebouw individueel grondwerk vergt. Dit is in het veld herkenbaar.

De 50 meter hoge afblaasmast is een van de meest beeldbepalende elementen van de gasinstallatie. Rondom de afblaasmast is een vrijwaringszone van eveneens 50 meter noodzakelijk, die bovendien door middel van een hekwerk zal worden afgesloten. Uit veiligheidsoverwegingen moet de afblaasmast aan de rand van het terrein worden gepositioneerd. Er is gekozen voor plaatsing in de noordwesthoek van de locatie. Omdat de mast hier vrij staat van bebouwing, zal deze meer als zelfstandig element worden beleefd.

Bebouwing in de Romp
De plaats en richting van installaties en gebouwen zal worden afgestemd op de historische "belijning" van het omliggende landschap. Deze wordt versterkt met de landschappelijke grondtaluds die de oorspronkelijke kavelrichting volgend. Uitgangspunt hierbij is, dat er voldoende doorzichten over het terrein aanwezig blijven om transparantie en openheid te bewerkstelligen. Hierdoor wordt voorkomen dat het complex een massieve uitstraling krijgt. Het binnenterrein wordt sober ingericht waarbij de ontsluiting wordt uigevoerd in asfalt of betonplaten. De rest van het terrein wordt ingezaaid met gras dat als wegbermen wordt beheerd. Doordat het terrein verder niet openbaar toegankelijk is, bestaat er verder geen aanleiding om de interne vormgeving ervan te verbijzonderen.

De bebouwing in de romp heeft een industrieel uiterlijk, met een bescheiden kleurgebruik (blauw-grijs). Horizontale lijnen in de gebouwen accentueren. Er is gestreefd om de bouwhoogte van gebouwen zo veel mogelijk te beperken, met uitzondering van de afblaasmast.

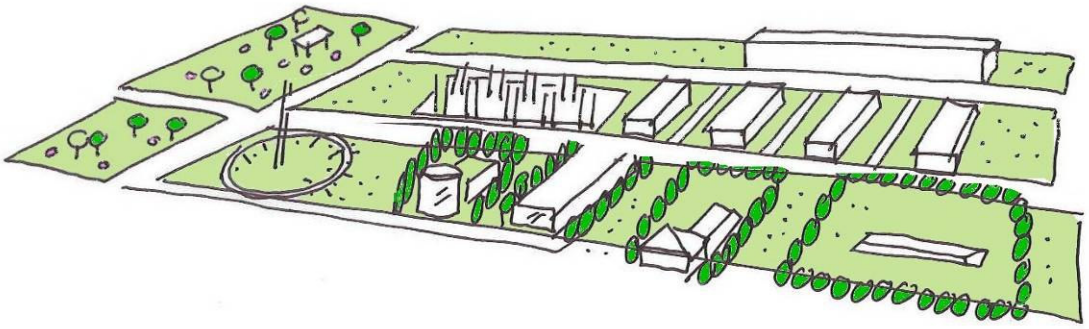

De gebouwen en installaties liggen overwegend in het gras, de ruimtevormende werking is gering

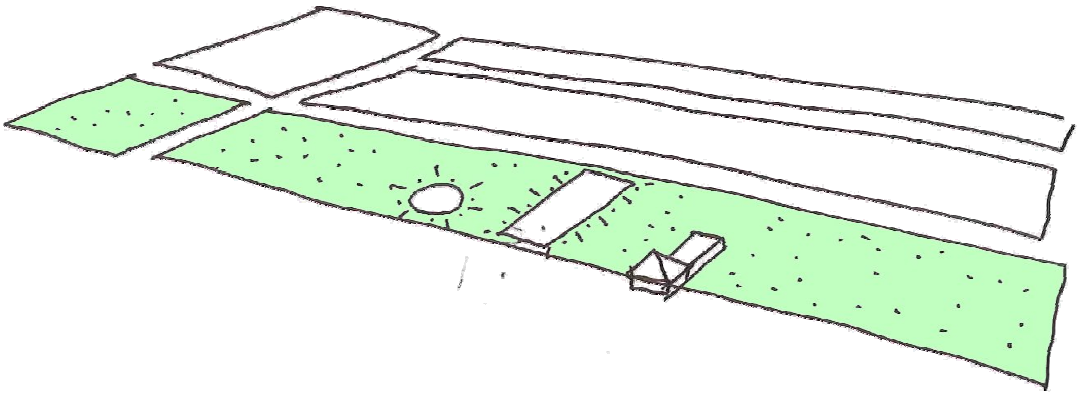

Partieel ophogen langs de Boekelermeerweg, het overige terrein integraal ophogen

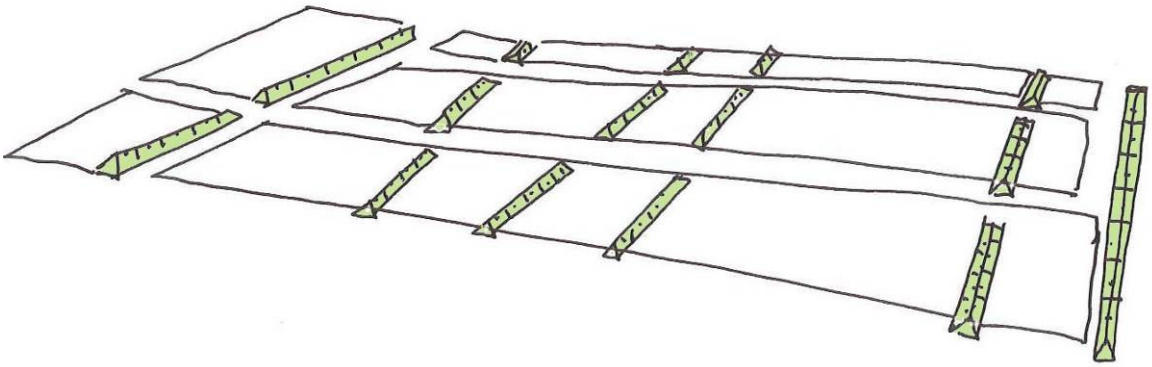

Met de grondtaluds is de oorspronkelijke landschappelijke structuur voelbaar op het terrein

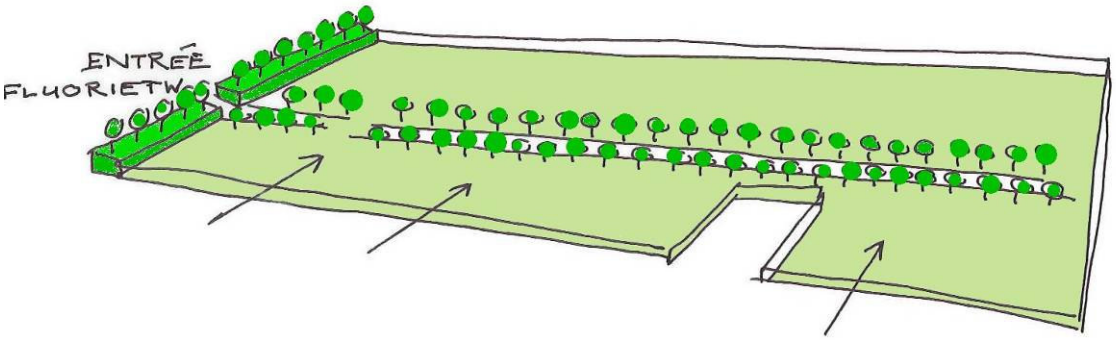

Aansluiting zoeken bij de groenstructuur van het bedrijventerrein Boekelermeer zuid 2

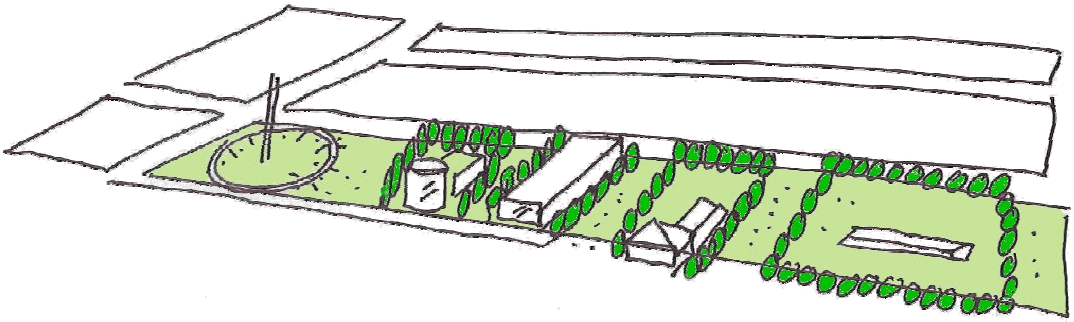

Groene singels sluiten aan op de kleinschaligheid van de bebouwing langs de Boekelermeerweg

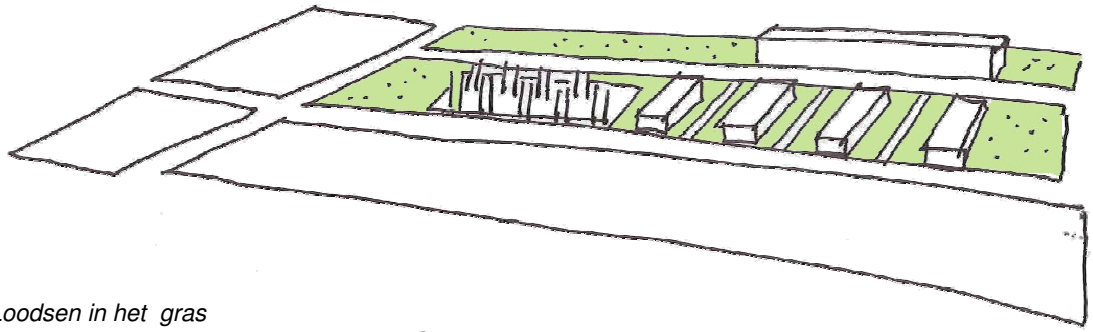

Loodsen in het gras

Ecologische inrichting entree van het gebied, aansluiting zoeken bij de omgeving

Accentuering van de individualiteit van de bebouwing langs de Boekelermeerweg

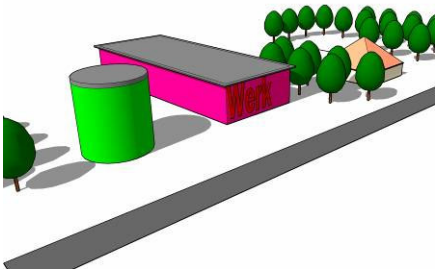

Bijzonder kleurgebruik

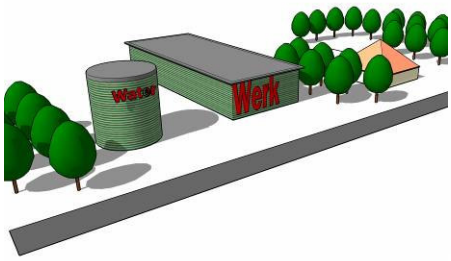

Opvallende belettering

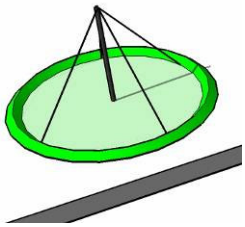

Landart, terreininrichting

LITERATUUR

Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord
Provincie Noord-Holland, 2004

Beleidskader Landschap en Cultuurhistorie Noord-Holland
Provincie Noord-Holland, 2006

Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Holland, De cultuurhistorie van Kennemerland
Provincie Noord-Holland, 2000

Gebiedsvisie Bergen,
AmerAdviseurs, 2008

Beeldkwaliteitsplan Bergen,
HzA stedebouw&landschap, 2008

Cultuurhistorisch onderzoek van het plangebied Westrand in de gemeente Alkmaar
Lantschap, adviesbureau voor landschap en cultuurhistorie, 2005

Beeldkwaliteitsplan Boekelermeer Zuid 2
Gemeente Alkmaar, 2002

Bergen Egmond Schoorl, visie op natuur en landschap
Vereniging Natuurmonumenten, PWN, Staatsbosbeheer, 2007

Aardgasbuffer Zuidwending, Lokatiekeuze en inpassingsplan
Arcadis, 2004

Historische Atlas Noord-Holland, 1989

Topografische Atlas Noord-Holland 1:25000
Topografische Dienst Kadaster, ANWB, 2004

COLOFON

Dit beeldkwaliteitsplan ten behoeve van de MER en vergunningverlening voor de ondergrondse gasopslag van TAQA Energy in het Bergermeerveld bij Alkmaar is in opdracht van DHV B.V. uitgevoerd door:

HzA *Stedebouw & Landschap*
Bierkade 1
Postbus 2033
1620 EA HOORN

telefoon: 0229-216757
e-mail: info@hzabv.nl
web: www.hzabv.nl